

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Projekt ustawy o gminie wiejskiej, przyjęty przez Sejm w II czytaniu, 12.07.1927 r.

Liczba stron oryginału

26

Liczba plików skanów

27

Liczba plików publikacji

27

Sygnatura/numer zespołu

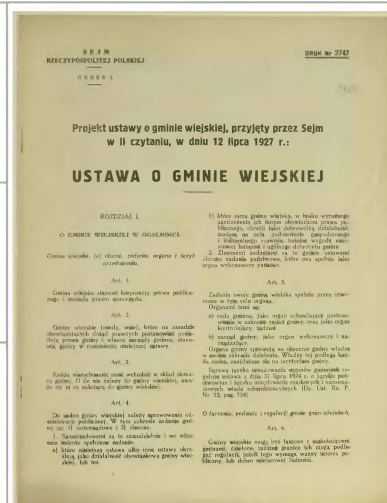
TR 059.024

Data wydania oryginału

1927

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

59.24/1

**Projekt ustawy o gminie wiejskiej, przyjęty przez Sejm
w II czytaniu, w dniu 12 lipca 1927 r.:**

USTAWA O GMINIE WIEJSKIEJ

ROZDZIAŁ I.

O GMINIE WIEJSKIEJ W OGÓLNOŚCI.

Gmina wiejska, jej obszar, zadania, organa i język urzędowania.

Art. 1.

Gmina wiejska stanowi korporację prawa publicznego i posiada prawo samorządu.

Art. 2.

Gminy wiejskie (osady, wsie), które na zasadzie obowiązujących dotąd prawnych postanowień posiadają prawa gminy i własne zarządy gminne, stanowią gminy w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 3.

Każda nieruchomość musi wchodzić w skład obszaru gminy. O ile nie należy do gminy wiejskiej, uważa się ją za należącą do gminy wiejskiej.

Art. 4.

Do zadań gminy wiejskiej należy sprawowanie administracji publicznej. W tym zakresie zadania gminy są: 1) samorządowe i 2) zlecone.

1. Samorządowymi są te samodzielnie i we własnym imieniu spełniane zadania:

- a) które niniejsza ustawa albo inne ustawy określają jako działalność obowiązkową gminy wiejskiej, lub też

- b) które sama gmina wiejska, w braku wyraźnego zastrzeżenia ich innym obowiązkom prawa publicznego, określi jako dobrowolną działalność, mającą na celu podniesienie gospodarczego i kulturalnego rozwoju, tudzież wygody miejscowej ludności i ogólnego dobrobytu gminy.

2. Zleconymi zadaniami są te gminie ustawami zlecone zadania państwowe, które ona spełnia jako organ wykonawczy państwa.

Art. 5.

Zadania swoje gmina wiejska spełnia przez utworzone w tym celu organa.

Organami temi są:

- a) rada gminna, jako organ uchwalający postanowienia w zakresie zadań gminy, oraz jako organ kontrolujący, tudzież
b) zarząd gminy, jako organ wykonawczy i zarządzający.

Organa gminy sprawują na obszarze gminy władzę w swoim zakresie działania. Władzy tej podlega każda osoba, znajdującą się na terytorjum gminy.

Sprawę języka urzędowania organów gminnych reguluje ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. Ust. Rz. P. Nr 73, poz. 724).

O łączeniu, podziale i regulacji granic gmin wiejskich.

Art. 6.

Gminy wiejskie mogą być łączone z sąsiadującymi gminami, dzielone, tudzież granice ich mogą podlegać regulacji, jeżeli tego wymaga ważny interes publiczny, lub dobro miejscowej ludności.

Art. 7.

Podział, łączenie, tudzież regulacja granic gmin w obrębie tego samego powiatu może nastąpić w drodze uchwały wydziału wojewódzkiego po wysłuchaniu opinii organów zainteresowanych ciał samorządowych.

Art. 8.

Jeżeli projektowane połączenie, podział lub regulacja granic gminy pociąga za sobą zmianę granic województwa lub powiatu, wówczas dokonana ona być może po wysłuchaniu opinii organów zainteresowanych ciał samorządowych w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 9.

Gmina miejska lub jej część, przyłączona do gminy wiejskiej, podlega mocy obowiązującej ustawy o gminie wiejskiej.

Art. 10.

Gmina miejska przemieniona być może na gminę wiejską rozporządzeniem Rady Ministrów, wydanem po zasięgnięciu opinii organów zainteresowanych ciał samorządowych.

Art. 11.

Wszelkie zmiany, wynikające z zastosowania przepisów art. 7 — 10, winny być urzędowo obwieszczone.

Art. 12.

Zarządy tych gmin, których dotyczyć mają zmiany terytorjalne, przewidziane w art. 7 — 8, winny zawrzeć umowę co do posiadania i korzystania ze swego majątku, z zakładów oraz funduszy, jak również w sprawie wierzytelności i długów. Jeśli między zainteresowanymi zarządami gminnymi umowa nie dojdzie do skutku w ciągu terminu określonego do jej zawarcia przez wspólną dla zainteresowanych gmin władzę nadzorczą, wówczas rozstrzyga w tych sprawach owa wspólna władza nadzorcza, a jej decyzja jest ostateczna.

Art. 13.

Statuty miejscowe, obowiązujące na terytorjach, podlegających zmianom, wyszczególnionym w art. 7—8 niniejszej ustawy, zachowują moc obowiązującą dotąd, póki właściwe organa gminne inaczej nie postanowią.

Nazwy i godła gmin wiejskich.

Art. 14.

Dotychczasowe nazwy i godła gmin wiejskich pozostają w mocy. Zmiana nazwy, ustanowienie lub zmiana godła gminy wiejskiej może być dokonana uchwałą rady gminnej, zatwierdzoną przez Ministra

Spraw Wewnętrznych. Nowoutworzonym gminom nadaje nazwę Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek wydziału powiatowego.

ROZDZIAŁ II.

O CZŁONKACH I MIESZKAŃCACH GMINY WIEJSKIEJ.

Członkowie gminy.

Art. 15.

Każdy obywatel Rzeczypospolitej musi być członkiem gminy. Nikt nie może być członkiem więcej niż jednej gminy. Utrata członkostwa gminnego następuje dopiero po nabyciu członkostwa w innej gminie sposobem, przewidzianym w art. 16 — 21 niniejszej ustawy.

Sposoby nabycia członkostwa gminnego.

Art. 16.

Obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, którzy mają miejsce stałego zamieszkania w gminie od roku, stają się członkami tej gminy.

W razie posiadania kilku miejsc zamieszkania i wynikających z tego powodu wątpliwości, mieszkaniec gminy winien oświadczyć, której gminy chce być członkiem, a oświadczenie to, wobec urzędu gminnego jednej z gmin złożone, ma moc wiążącą.

Art. 17.

Obywatelom Rzeczypospolitej nieposzlakowanym, którzy mają stałe miejsce zamieszkania w gminie, ale nie mieszkali w niej jeszcze roku, rada gminna może wcześniej nadać prawo członkostwa gminnego. Od uchwały rady gminnej, odmawiającej wcześniejszego przyznania członkostwa, nie przysługuje żaden środek prawny.

Art. 18.

Żona nabywa przez zawarcie związku małżeńskiego członkostwo gminne w tej gminie, w której posiada je mąż.

W razie śmierci męża, unieważnienia małżeństwa, rozwodu, rozłączenia małżonków od stołu i łoża, albo sądowego rozwiązania wspólnoty małżeńskiej, żona zatrzymuje nabyte na mocy niniejszego artykułu członkostwo gminne dotąd, póki nie nabędzie członkostwa w innej gminie w sposób, w niniejszej ustawie przewidziany.

Art. 19.

Dzieci ślubne, legitymowane do czasu dojścia do pełnoletności lub uzyskania własnowolności, są członkami tej gminy, której członkiem jest ich ojciec, nieślubne zaś tej gminy, której członkiem jest ich matka, wreszcie przysposobione tej gminy, której członkiem jest przyspasabiający.

Dzieci nieznanych rodziców nabywają członkostwo gminne w tej gminie, w której zostały znalezione.

Z dojściem do pełnoletności lub z uzyskaniem własnowolności, zatrzymują powyższe członkostwo do czasu, póki nie nabędą członkostwa w innej gminie w sposób, w niniejszej ustawie przewidziany.

Art. 20.

Funkcjonariusze i pracownicy państwowi i samorządowi tudzież wojskowi zawodowi, jak również duchowni wyznań przez Państwo uznanych, oraz funkcjonariusze i pracownicy związków prawnopublicznych stają się od chwili zamieszkania członkami tej gminy, w której mają miejsce stałej służby lub stałego przydziału służbowego.

Wojskowi, spełniający powinność wojskową, zachowują członkostwo w tej gminie, w której przysługiwało im ono przed rozpoczęciem służby wojskowej.

Art. 21.

Pełnoletnie umyślowo chore, lub niedorozwinięte osoby zatrzymują na stałe członkostwo gminne, w tej gminie, w której je posiadały.

Umieszczenie osób tych w specjalnych zakładach, dla osób takich przeznaczonych, nie powoduje zmian w ich członkostwie gminnym.

Mieszkańcy gminy.

Art. 22.

Kto w gminie się osiedlił, a nie nabył członkostwa gminnego, jest mieszkańcem gminy.

Prawa i obowiązki członków i mieszkańców gminy.

Art. 23.

Członkowie i mieszkańcy gminy mają prawo do swobodnego pobytu w gminie. Gmina ma jednak prawo zakazać pobytu w obrębie gminy członkom innych gmin, o ile nie wykazują oni celu pobytu i zachowaniem swoim dają powód do publicznego zgorznięcia, tudzież niepoprawnym włóczęgom, wreszcie przestępcom, sądownie karanym za zbrodnie pospolite lub przestępstwa, z chciwości zysku pochodzące, albo obrażające moralność publiczną, a popełniane z namiętności.

Art. 24.

Członkowie i mieszkańcy gminy mają jednakowe prawo do korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy, chyba że ustawy wprowadzą odmienne w tym względzie postanowienia.

Członkowie i mieszkańcy gminy mają obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz gminy.

Członkowie gminy mają prawo wybierania rady gminnej i prawo obieralności do rady gminnej i do zarządu gminy.

ROZDZIAŁ III.

O RADZIE GMINNEJ.

Skład rady gminnej.

Art. 25.

Rada gminna składa się z radnych, wybieranych przez uprawnionych członków gminy (art. 27).

Radnych gminnych nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się względami na dobro gminy i państwa.

Art. 26.

Liczba radnych w poszczególnych gminach wynosi zależnie od liczby mieszkańców 4 — 40. Wybierają mianowicie:

gminy liczące do	100 mieszkańców	—	4 radnych
" " "	500	"	— 8 "
" " "	1.000	"	— 12 "
" " "	1.500	"	— 16 "
" " "	2.000	"	— 20 "
" " "	2.500	"	— 24 "
" " "	3.000	"	— 28 "
" " "	ponad 3.000	"	— 32 "

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Prawo wybierania i obieralności.

Art. 27.

Prawo wybierania do rady gminnej, z wyjątkiem osób, pozostających w czynnej służbie wojskowej, posiada każdy członek gminy wiejskiej bez różnicy płci, który w dniu zarządzenia wyborów do rady gminnej posiada prawo wybierania do Sejmu i co do którego nie zachodzi żaden z wypadków, pociągających za sobą utratę prawa wyborczego w myśl ordynacji wyborczej do Sejmu.

Art. 28.

Prawo wybieralności do rady gminnej ma każdy członek gminy wiejskiej posiadający prawo wybierania, który w dniu zarządzenia wyborów do rady gminnej posiada prawo wybieralności do Sejmu.

Art. 29.

Nie mogą być wybrani na radnych:

- 1) funkcjonariusze i pracownicy gminy oraz zakładów gminnych;
- 2) członkowie, funkcjonariusze i pracownicy wydziału powiatowego,
- 3) funkcjonariusze i pracownicy starostwa,
- 4) funkcjonariusze policji państwowej i straży celnej,
- 5) żebracy oraz osoby pobierające stałe wsparcie z funduszy gminnych.

Kadencja rady gminnej.

Art. 30.

Radnych wybiera się na lat pięć.

Wybrani sprawują swoje czynności — z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art. 174 niniejszej ustawy, — do czasu ostatecznego ukonstytuowania się nowowybranej rady gminnej.

który czuwa nad prawidłowym przeprowadzeniem wyborów. Delegat ten nie ma prawa głosowania.

Art. 39.

Do powzięcia uchwał komisji wyborczych niezbędna jest obecność oprócz przewodniczącego przynajmniej połowy członków. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości przyjęty jest wniosek, za którym głosował przewodniczący.

Zastępca przewodniczącego i zastępcy członków komisji biorą udział w głosowaniu tylko w razie nieobecności członków komisji.

Obwody głosowania.

Art. 40.

Gminy, w których wybory odbywać się będą na zasadzie art. 50, mogą być podzielone na terytorjalne obwody głosowania tak, aby na jeden obwód przypadało nie mniej niż 500 i nie więcej niż 1000 uprawnionych do głosowania.

Podziału na obwody dokonywa rada gminna najdalej w 15 dni po zarządzeniu wyborów.

W razie podziału gminy na obwody głosowania komisja wyborcza (art. 36) powołuje najpóźniej 20 dnia po zarządzeniu wyborów obwodowe komisje głosowania dla każdego obwodu.

Obwodowa komisja głosowania składa się z przewodniczącego, z dwóch do czterech członków i tyluż zastępców, wybranych przez komisję wyborczą z pośród wyborców, mieszkających w danym obwodzie. Zarazem komisja wyborcza wyznaczy z pośród członków obwodowej komisji głosowania jej przewodniczącego i jego zastępcę.

Postanowienia art. 38, 39 i 41 mają zastosowanie również do obwodowych komisji głosowania.

Art. 41.

Godność członka komisji wyborczej jest honorowa, a od przyjęcia jej nikt nie może się uchylać bez ważnej przyczyny.

Członkowie, którzy uchylają się od przyjęcia lub spełnienia swych obowiązków bez usprawiedliwionej przyczyny, ulegają grzywnie do 25 złotych, a nadto usunięciu ze składu komisji. Kary nakłada starosta na wniosek przewodniczącego. Od tego orzeczenia starosty nie przysługuje prawo odwołania.

Grzywny wpływają do kasy gminnej, a egzekwuje je wójt w trybie, przepisany do ściągnięcia należności gminnych.

Spis i lista wyborców.

Art. 42.

Wójt utrzymuje stale w ewidencji spisy członków gminy, którym stosownie do art. 27 niniejszej ustawy przysługuje prawo wybierania do rady gminnej. Spis ten, po zarządzeniu wyborów, winien być skontrolowany i uzupełniony. Na zasadzie tego spisu wójt sporządza listy wyborcze. W listach należy wpisać wyborców w porządku alfabetycznym i wyszczególnić dla każdego wyborcy w odnośnych rubrykach nazwisko, imię, zawód, wiek i adres.

Art. 43.

Najpóźniej dnia 21 po zarządzeniu wyborów wójt przedkłada komisji wyborczej listy wyborców w dwóch egzemplarzach, sporządzone dla całej gminy, a w razie podziału gminy na okręgi wyborcze (obwody) — osobno dla każdego okręgu (obwodu). Listy wyborców mają podpisać wszyscy członkowie komisji. Trzeci egzemplarz list wyborczych wójt przedkłada wydziałowi powiatowemu.

Równocześnie wójt wyznacza lokale, oddane do rozporządzenia wszystkich komisji wyborczych.

Art. 44.

Wójt najpóźniej dnia 22 po zarządzeniu wyborów ogłosi w gminie w sposób, używany do publicznych ogłoszeń gminnych, zarządzenie wyborów i równocześnie po porozumieniu się z komisjami wyborczymi poda w ogłoszeniu do wiadomości:

- a) skład osobowy komisji wyborczej,
- b) lokale i godziny urzędowania komisji,
- c) termin wyłożenia listy wyborców i wnoszenia reklamacji,
- d) liczbę radnych i zastępców, których należy wybrać, a nadto w gminach, w których obowiązuje przewidziany w art. 50 niniejszej ustawy system wyborów także,
- e) termin przedkładania list kandydatów z oznaczeniem dnia kalendarzowego, oraz postanowienia, dotyczące formy i treści list kandydatów,
- f) termin do zgłoszenia list związanych,
- g) podział na okręgi (obwody).

W ogłoszeniu należy zaznaczyć, że głosować będą mogły tylko osoby, wpisane do ustalonej ostatecznie listy wyborców.

Wyłożenie list wyborców, reklamacje i ustalenie list wyborców.

Art. 45.

Lista wyborców będzie wyłożona do przejrzania w lokalu komisji wyborczej od dnia 23 po zarządzeniu wyborów przez dni 8, najmniej przez 4 godziny dziennie.

W tym czasie każdemu wolno wglądać w spis wyborców, czynić sobie odpisy i wyciągi.

W czasie wyłożenia listy każdy obywatel ma prawo wnieść reklamację przeciw pominięciu jego samego, lub kogokolwiek innego w spisie wyborców, oraz wpisaniu osoby, nieuprawnionej do głosowania. Reklamacje należy zgłosić w komisji wyborczej pisemnie, lub ustnie do protokołu. Reklamacje bezimiennne nie będą przyjmowane względnie rozpatrywane.

Komisja wyborcza winna najpóźniej następnego dnia po wniesieniu reklamacji zawiadomić o tem osobę, dotkniętą zakwestjonowaniem prawa wyborczego i pouczyć ją, że przysługuje jej prawo w ciągu dwóch dni od dnia zawiadomienia wnieść do komisji ustnie lub na piśmie odpowiedź.

Art. 46.

Komisja po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń i zbadaniu akt gminnych, na podstawie których sporządzono listę wyborców, względnie samą reklamację. W razie nieuwzględnienia jej przesyła ze swoim

wnioskiem, oraz z odnośnemi aktami w ciągu 48 godzin do przewodniczącego wydziału powiatowego, który wydaje ostateczną decyzję do dni 5 po otrzymaniu reklamacji.

Art. 47.

Po rozstrzygnięciu reklamacji komisja wyborcza najdalej 40 dnia po zarządzeniu wyborów ustala ostatecznie listę wyborców. Od tej chwili nie wolno umieszczać w spisie nowych wyborców, wykreślać zaś z list wolno tylko osoby zmarłe za przedłożeniem urzędowego świadectwa zgonu, które będzie dołączone do akt wyborczych.

Głosowanie i przydział mandatów w gminach, w których obowiązuje system ścieśnionego głosowania.

Art. 48.

W gminach wiejskich wymienionych w art. 32 ust. 1. głosowanie i obliczenie wyniku głosowania odbywać się będzie według następujących postanowień:

§ 1.

Wyborca ma prawo oddać jedną kartkę wyborczą, zawierającą nazwiska kandydatów, w ilości $\frac{1}{4}$ tej liczby radnych i zastępców, która ma być wybrana w danej gminie, względnie w danym okręgu.

§ 2.

Na wypadek, gdyby kartka zawierała więcej nazwisk, to przy obliczeniu głosów uwzględnia się nazwiska tylko w ilości przewidzianej w § 1 w tej kolejności, w jakiej, poczynając od pierwszego nazwiska, zostały na karcie wyborczej wypisane.

Nazwiska nadliczbowe nie będą liczone.

§ 3.

Za wybranych uznaje się tych kandydatów którzy w kolejnym porządku otrzymali największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los między tymi kandydatami, którzy uzyskali równą ilość głosów.

Głosowanie i przydział mandatów w gminach, w których obowiązuje system względnej większości.

Art. 49.

W gminach wiejskich, wymienionych w art. 32 ust. 3, głosowanie i obliczenie wyniku głosowania odbywać się będzie według następujących postanowień:

§ 1.

Wyborca ma prawo oddać jedną kartkę wyborczą, zawierającą nazwiska tylu kandydatów na radnych, oraz tylu kandydatów na zastępców, ilu gmina, względnie okrąg (art. 34), wybiera radnych oraz zastępców.

§ 2.

Jeżeli kartka wyborcza zawiera więcej nazwisk, to przy obliczeniu głosów uwzględnia się nazwiska tylko w tej ilości, jaka ma być wybrana ilość radnych i zastępców, i w tej kolejności, w jakiej, poczynając od pierwszego nazwiska, zostały na karcie wyborczej wypisane. Nazwiska nadliczbowe nie będą liczone.

§ 3.

Za wybranych uznaje się tych kandydatów, którzy w kolejnym porządku otrzymali największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los między tymi kandydatami, którzy uzyskali równą ilość głosów.

Głosowanie i rozdział mandatów w gminach, w których obowiązuje system stosunkowego rozdziału mandatów.

Art. 50.

W gminach, w których obowiązuje system stosunkowego rozdziału mandatów, głosowanie i rozdział mandatów odbywać się będzie według następujących postanowień:

§ 1.

Wyborcy mają prawo zgłaszać najpóźniej do dnia 38 włącznie po zarządzeniu wyborów na ręce przewodniczącego komisji wyborczej listy kandydatów na radnych. Liczba kandydatów w listach może zawierać najwyżej dwa razy tyle kandydatów, ile wynosi ogólna liczba radnych w danej gminie.

§ 2.

Kandydaci na radnych winni posiadać prawo obieralności (art. 28 i 29), nadto zaś każdy z nich, lub wszyscy razem, winni przedłożyć oświadczenie, stwierdzone podpisem, że zgadzają się na zgłoszenie ich kandydatury na danej liście. W razie braku takiego oświadczenia należy wykreślić odnośnego kandydata z listy.

W zgłoszonych listach kandydatów należy podać nazwisko, imię, wiek, zawód, adres każdego kandydata, oraz inne dane odróżniające, aby nie mogło być wątpliwości co do jego osoby. Nazwiska kandydatów winny być oznaczone kolejnymi numerami, poczynając od pierwszego, w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatu.

§ 3.

Zgłoszona lista kandydatów winna być podpisana w gminach do 500 mieszkańców przynajmniej przez 20 wyborców, wpisanych do listy wyborczej. W gminach i okręgach do 2.000 mieszkańców przez 30 wyborców, w gminach i okręgach do 5.000 mieszkańców przynajmniej przez 40 wyborców, a w gminach, liczących więcej niż 5.000 mieszkańców, przez 50 wyborców.

Śmierć, cofnięcie podpisu, albo późniejsza utrata prawa wyborczego nie ma wpływu na ważność listy.

Za pełnomocnika, upoważnionego do porozumienia się z komisją i składania w imieniu zgłaszających oświadczeń w sprawie wadliwości zgłoszenia, należy uważać pierwszego ze zgłaszających podpisanego na liście, zaś drugiego podpisanego — za jego zastępcę.

§ 4.

Przewodniczący komisji wyborczej wydaje na żądanie pełnomocnikowi listy pisemne, poświadczające zgłoszenia listy kandydatów i złożenia oświadczenia się kandydatów co do przyjęcia kandydatury.

Zgłaszane listy kandydatów otrzymują numery porządkowe w kolejności ich składania, poczynając od pierwszego. Żadna lista nie może być oznaczona numerem 9.

§ 5.

Przewodniczący komisji wyborczej bada, czy zgłoszone listy kandydatów odpowiadają przepisom ustawy, a o dostrzeżonych brakach i wadach zawiadamia natychmiast pełnomocnika listy.

Jeżeli wskazane braki i wady nie zostaną przez pełnomocnika grupy usunięte do dnia 40 po rozpisaniu wyborów, komisja stwierdza nieważność zgłoszenia w całości, albo nieważność kandydatur, co do których stwierdzono braki i uchybienia i o decyzji swej zawiadamia pełnomocnika.

§ 6.

Pełnomocnicy list mogą najpóźniej do dnia 40 po zarządzeniu wyborów złożyć w komisji wyborczej wspólne oświadczenie, że listy ich są ze sobą związane. Listy zwłaszcza w stosunku do innych list uważane są tylko przy rozdziale mandatów za jedną listę, poza tem jednak w szczególności przy głosowaniu zachowują całkowitą odrębność.

§ 7.

Do dnia 41 po zarządzeniu wyborów komisja wyborcza ustala ostatecznie listy kandydatów, oraz związki list. Po tym terminie listy kandydatów oraz związki list nie mogą być zmienione, natomiast można je wycofać, dopóki nie zostaną ogłoszone.

§ 8.

W razie zgłoszenia w terminie, przepisany w § 1, tylko jednej listy kandydatów, względnie w razie uznania za ważną tylko jednej listy kandydatów, głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.

W wypadkach, gdy ogólna liczba kandydatów na wszystkich ważnych listach nie przewyższa

liczby radnych, którą należy wybrać, głosowanie również nie odbywa się, a radnymi zostają wszyscy kandydaci z owych list.

§ 9.

Po dokonaniu czynności, przewidzianych w art. 64 — 69, komisja wyborcza przystępuje natychmiast do rozdziału mandatów między listy kandydatów. W tym celu dzieli komisja sumę ważnych głosów oddanych na wszystkie ważne zgłoszone listy kandydatów przez liczbę mandatów, przypadających na daną gminę. Otrzymany w ten sposób iloraz bez ułamka jest dzielnikiem wyborczym. Następnie dzieli komisja liczbę głosów, oddanych na każdą, ważnie zgłoszoną listę kandydatów przez dzielnik wyborczy. Każda lista otrzymuje tyle mandatów, ile razy dzielnik wyborczy mieści się w liczbie głosów, oddanych na daną listę, nie uwzględniając resztek. Jeżeli nie wszystkie mandaty zostaną w ten sposób rozdzielone, pozostałe przyznaje się po jednym tym listom, których ilorazy mają największe resztki, a które mandaty już otrzymały. Gdyby kilka list miało jednakowe prawo do tego samego mandatu, rozstrzyga los.

Uwaga: Sposób podziału mandatów między poszczególne listy objaśnia następujący przykład:

Na wszystkie listy oddano razem 1480 głosów ważnych, a w tem na listę Nr 1 — 640, Nr 2 — 275, Nr 3 — 193, Nr 4 — 300, Nr 5 — 72 głosów. Okrąg wybiera 18 radnych. Celem otrzymania dzielnika wyborczego, dzieli się 1480 przez 18 i w ten sposób uzyskuje się iloraz 82 (dzielnik wyborczy).

Przez otrzymany w ten sposób iloraz dzieli się ilość głosów, jaka przypadła na poszczególne listy, a więc:

Nr 1 — 640:	82 — 7	i pozostaje reszta	66
Nr 2 — 275:	82 — 3	"	29
Nr 3 — 193:	82 — 2	"	29
Nr 4 — 300:	82 — 3	"	53
Nr 5 — 72:	82 — 0	"	72

Lista Nr 1 otrzymuje zatem 7 mandatów, Nr 2 — 3 mandaty, Nr 3 — 2 mandaty, Nr 4 — 3 mandaty, Nr 5 nie otrzymuje żadnego mandatu. Nie obsadzonych zostaje 3 mandaty. Mandaty te przypadają na listę Nr 1 (reszta 66), Nr 4 (reszta 54), zaś o przydziale 3-go mandatu rozstrzyga los między listą Nr 2, a Nr 3 jako takimi, które otrzymały równe reszty (po 29).

Lista Nr 5, jakkolwiek miała największą resztę, bo 72 nie otrzymuje mandatu, i tym razem, ponieważ przy pierwszym podziale mandatu nie uzyskała.

§ 10.

Związane listy kandydatów uważa się przy podziale mandatów za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem taką ilość mandatów, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na wszystkie związane listy.

Mandaty te rozdziela komisja między poszczególne listy związane w myśl zasad, przewidzianych w § 9 niniejszego artykułu.

§ 11.

Radnymi zostaje tyle osób, umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów.

Kandydat, wybrany z dwóch lub więcej list, winien oświadczyć, z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandatu nie przyjmuje zostaje skreślony, przyczem z tej listy wchodzi do rady następny z kolei kandydat.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali, są zastępcami radnych według kolejnego porządku nazwisk na liście.

O ile ogólna liczba kandydatów ze wszystkich ważnych list jest mniejsza od liczby mandatów, wówczas brakującą liczbę radnych powołuje wydział powiatowy na wniosek gminnej komisji wyborczej.

Jeżeli lista kandydatów zawiera mniej nazwisk niż jej przypada mandatów radzieckich, to pozostałe mandaty rozdzielone zostaną między inne listy systemem proporcjonalnym w stosunku do ilości uzyskanych przez nie mandatów.

Postanowienia wspólne dla wszystkich systemów wyborczych.

Ogłoszenie terminu głosowania.

Art. 51.

Przewodniczący komisji wyborczej najpóźniej 42 dnia po zarządzeniu wyborów ogłasza w sposób przyjęty w gminie dla publicznych obwieszczeń.

- a) dzień i czas trwania głosowania,
- b) lokal, w którym odbywać się będzie głosowanie,
- c) treść art. 54, 58, 65 i 78 niniejszej ustawy, a nadto w gminach, w których obowiązuje system wyborów przewidziany w art. 49 niniejszej ustawy,
- d) zgłoszone ważne listy kandydatów, bez podpisów zgłaszających, numery, jakie im przysługują, z uwzględnieniem kolejności zgłoszenia, tudzież związki list.

Głosowanie.

Art. 52.

Głosowanie odbywa się w lokalu wyznaczonym przez komisję wyborczą i trwa bez przerwy od godziny 8 rano do godziny 6 wieczorem.

Art. 53.

Od chwili rozpoczęcia głosowania, aż do chwili ukończenia, w lokalu wyborczym powinni być obecni bez przerwy conajmniej przewodniczący, względnie jego zastępca, i połowa członków komisji wyborczej, względnie ich zastępców.

Przewodniczący komisji i członek komisji, wybrany do pisania protokołu, nie mogą równocześnie oddalać się z lokalu wyborczego.

Stale przebywać w lokalu wyborczym mogą także mężowie zaufania grup wyborczych lub ich zastępcy zgłoszeni przez pełnomocników (art. 50 § 3) z pośród miejscowych wyborców po jednym dla komisji, albo w gminach, w których obowiązuje system wyborów, przewidziany w art. 48 i 49 niniejszej ustawy, zgłoszeni przez $\frac{1}{10}$ uprawnionych do głosowania.

Art. 54.

W czasie głosowania nie wolno, ani w lokalu wyborczym, ani w budynku, w którym lokal ten się znajduje, ani też przed wejściem do budynku w promieniu 100 metrów wygłaszać przemówień do wyborców, rozdawać kart do głosowania i w jakikolwiek inny sposób agitować.

Art. 55.

Przewodniczący komisji wyborczej czuwa nad porządkiem w czasie wyborów, zarówno w lokalu wyborczym, jak i przed tym lokalem. Z tego tytułu może przewodniczący wydawać stosowne zarządzenia celem usunięcia z lokalu wyborczego osób, które zakłócają spokój, lub naruszają przepisy artykułu 54 niniejszej ustawy, oraz celem zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego, lub do urny wyborczej.

Mąż zaufania może być w razie bezskutecznego upomnienia ze strony przewodniczącego komisji wydalony z lokalu wyborczego na podstawie uchwały komisji, która winna być wciągnięta do protokołu.

Art. 56.

Właściwa komenda policji państwowej winna na żądanie wójta wyznaczyć do rozporządzenia komisji posterunki policyjne.

Art. 57.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja w obecności mężów zaufania powinna sprawdzić, czy urna jest próżna, poczem należy urnę zamknąć i zabezpieczyć. Od tej chwili, aż do ukończenia głosowania urny w żadnym wypadku otwierać nie wolno.

Egzemplarz niniejszej ustawy powinien znajdować się na stole komisji do publicznego użytku.

Art. 58.

Głosowanie odbywa się zapomocą kart do głosowania.

Karty do głosowania winny być koloru białego. W gminach, w których głosowanie odbywa się według art. 50 niniejszej ustawy, karta ma zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer listy kandydatów, na którą wyborca oddaje głos. Znak pisarski, umieszczony obok słowa lub cyfry, nie powoduje unieważnienia karty do głosowania.

W gminach, w których głosowanie odbywa się według art. 48 i 49 niniejszej ustawy, karty mają zawierać nazwiska kandydatów oraz ich adres, albo bliższe dane odróżniające, aby nie mogło być wątpliwości co do ich osób.

Numery albo nazwiska mogą być odbite mechanicznie lub pisane.

Art. 59.

Karty do głosowania będą przez przewodniczącego gminnej komisji wyborczej wrzucane do urny w kopertach ostemplowanych pieczęcią gminną.

Wszystkie koperty winny być jednakowej barwy i jednakowego formatu.

Oprócz stempla nie będą koperty oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

Ostemplowane koperty dostarcza wszystkim komisjom wójt.

Art. 60.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób: wyborca, podszedłszy do stołu, przy którym siedzi komisja wyborcza, wymienia swe imię, nazwisko i adres mieszkania.

Po sprawdzeniu przez członka, prowadzącego protokół, czy imię i nazwisko wymienione znajduje się w liście wyborców, wyborca otrzymuje ostemplowaną kopertę do głosowania, poczem wkłada w nią kartę do głosowania i wręcza przewodniczącemu komisji, który, sprawdzwszy stempel na kopercie, wrzuca ją do urny wyborczej.

Jednocześnie członkowie komisji obok nazwiska wyborcy notują w obu egzemplarzach spisu, że tenże swój głos oddał.

Chorym, przybyłym do lokalu wyborczego, wolno posługiwać się pomocą drugich.

Art. 61.

Przewodniczący komisji wyborczej oraz członkowie komisji mogą zażądać ustalenia tożsamości osoby głosującej. Oprócz tego może każdy członek komisji i każdy mąż zaufania lub jego zastępca wystąpić z zarzutem co do tożsamości osoby. Zarzuty te mogą być czynione tylko dopóty, dopóki osoba, o którą chodzi, nie oddała głosu.

Wyborca, nie posiadający dokumentów uznanych za wystarczające przez komisję, może się powołać na świadectwo dwóch świadków osobiście znanych chociażby jednemu członkowi komisji. Nazwiska tych świadków i nazwisko członka komisji, znającego ich osobiście, będą zaznaczone w protokóle komisji.

Art. 62.

Komisja wyborcza urzęduje bez przerwy. Gdyby wskutek siły wyższej czynności wyborcze były wręcz uniemożliwione, komisja wyborcza może przedłużyć głosowanie lub odroczyć je do dnia następnego.

Zarządzenie takie musi być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób w danym miejscu używany. W razie przerwania głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta wyborcze i urnę wyborczą i przechowuje je pod osobistą odpowiedzialnością przewodniczącego. Po ponownem podjęciu głosowania należy prokólnie stwierdzić, czy pieczęcie były nienaruszone.

Art. 63.

Po stwierdzeniu przez przewodniczącego, że szósta godzina minęła, przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wyborczego. Odtąd mogą głosować tylko

wyborcy, którzy znajdowali się w lokalu i na obejściu, względnie terytorjum przyległem bezpośrednio do tego lokalu w chwili zarządzenia zamknięcia.

Jeżeli wszyscy wyborcy, wpisani do listy wyborców, oddali swój głos, komisja może także przed godziną szóstą uznać głosowanie za ukończone.

Obliczenie wyniku głosowania.

Art. 64.

Obliczenia wyniku wyborów dokonuje komisja zaraz po ukończeniu głosowania. Mężowie zaufania lub ich zastępcy mogą być obecni przy obliczeniu.

Przewodniczący otwiera urnę wyborczą, poczem liczy koperty w niej złożone, nie otwierając ich. Jednocześnie ustala się na podstawie notatek w liście wyborców liczbę oddanych głosów.

Gdyby liczba ta różniła się od liczby kopert, wyjętych z urny należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę powyższej niezgodności.

Po ukończeniu tej czynności komisja przystępuje niezwłocznie do obliczenia głosów, oddanych, na poszczególne listy kandydatów, albo na poszczególnych kandydatów.

W tym celu otwiera jeden z członków komisji koperty, wydając z nich karty do głosowania i podaje przewodniczącemu, który odczytuje głośno treść karty, poczem oddaje ją wraz z kopertą innemu członkowi komisji do przechowania, aż do ukończenia obliczenia.

Art. 65.

Nieważne są:

- karty głosowania, włożone do koperty urzędowo nieostemplowanej,
- karty koloru oczywiście innego niż biały,
- karty do głosowania puste,
- karty do głosowania, zawierające wbrew przepisom art. 58 ust. 3 dopiski, z wyjątkiem danych, zawartych w ustępie 4 art. 58,
- karty do głosowania, nie opiewające na jedną z ważnych list, zgłoszonych w okręgu (art. 50).

Z kilku znalezionych w kopercie, prawidłowo wypełnionych i opiewających na jedną i tę samą listę kandydatów, kart głosowania — należy uznać za ważną tylko jedną kartę. Jeżeli w kopercie znaleziono dwie lub więcej kart głosowania, opiewających na różne listy kandydatów, należy wszystkie znajdujące się w kopercie karty uznać za nieważne.

Art. 66.

Dwaj członkowie komisji prowadzą każdy z osobna wykaz głosów, do którego wpisuje się głosy, oddane na poszczególnych kandydatów względnie listy kandydatów w miarę odczytywania treści kart przez przewodniczącego.

Prowadzący wykazy zliczają oddane głosy. Oba wykazy obliczenia muszą się ze sobą zgodzić i mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji, ewentualnie i mężów zaufania i dołączone do protokołu.

Art. 67.

Kartki zakwestjonowane, o których ważności orzekała komisja, należy oznaczyć numerami porządkowymi i dołączyć do protokołu. W protokole należy podać krótkie powody, dla których karta została uznana za ważną lub nieważną. Jeśliby powodem unieważnienia karty do głosowania była wadliwość koperty, należy dołączyć do protokołu także kopertę, oznaczając ją numerem porządkowym odnośnej karty.

Art. 68.

Wszystkie oddane podczas głosowania karty głosowania, nie podпадаjące pod przepisy art. 67, powinna komisja zapakować i zabezpieczać, a na opakowaniu umieścić napis, wskazujący gminę, względnie okręg wyborczy, z którego pochodzą. Osobno należy zapakować koperty, z wyjątkiem kopert, o których mowa w art. 67.

Art. 69.

Po ostatecznem ustaleniu wyników głosowania komisja zestawia:

- a) liczbę osób uprawnionych do głosowania,
- b) liczbę wszystkich oddanych głosów,
- c) liczbę oddanych nieważnych głosów,
- d) ostateczną liczbę wszystkich oddanych ważnych głosów,
- e) liczbę głosów ważnych, oddanych na poszczególnych kandydatów, względnie listy kandydatów.

Protokół wyborczy i ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 70.

Z czynności swoich spisuje komisja wyborcza protokół, w którym powinny być uwidocznione: nazwiska wszystkich członków komisji i mężów zaufania, ewentualnie nazwisko przedstawiciela władzy nadzorczej, jak również wszystkie czynności komisji wyborczej, a w szczególności także czynności, przewidziane w art. 64 — 69, oraz imiona, nazwiska, wiek, zawód i adres wybranych radnych.

Art. 71.

Odpis protokołu komisji wyborczej należy przesłać staroście.

Art. 72.

Po ustaleniu wyniku wyborów wójt ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń gminnych ogólny rezultat wyborów, a w szczególności imiona i nazwiska, zawód i miejsce zamieszkania wszystkich wybranych radnych i zawiadamia o wyniku wyborów wydział powiatowy.

W ogłoszeniu należy podać do wiadomości, że w ciągu dni 8 od dnia ogłoszenia wyniku wyborów każdy wyborca może wnieść do starosty jako przewodniczącego wydziału powiatowego protest przeciwko wyborom.

Protest należy wnieść na ręce przewodniczącego komisji wyborczej i uzasadnić go dowodami.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów z urzędu.

Art. 73.

Protesty wyborcze, wniesione w przepisany terminie, przewodniczący komisji wyborczej przesyła w dniach trzech ze wszystkimi aktami wyborczymi staroście z wyjaśnieniem podniesionych w nich zarzutów. Starosta przeprowadza potrzebne dochodzenia i w miarę wyniku dochodzeń unieważnia cały akt wyborczy w gminie, lub w okręgu wyborczym, lub też wybór poszczególnych osób.

W razie unieważnienia całych wyborów, starosta bezzwłocznie zarządza nowe wybory na podstawie tej samej listy wyborczej. W wypadkach unieważnienia wyborów z powodu błędnego sporządzenia listy wyborczej, winna komisja wyborcza skutecznie zaczepioną wadliwość listy usunąć.

W razie unieważnienia wyborów poszczególnych osób wstępują w ich miejsce kolejni kandydaci z tych samych list kandydatów, względnie zastępcy.

Jeżeli stwierdzono tylko pomyłkę w obliczeniu głosów, a przyczyna tej pomyłki na podstawie aktów może być ponad wszelką wątpliwość wyjaśniona jedynie jako błąd w liczeniu, może starosta sprostować ten wynik i zarządzić publiczne ogłoszenie w gminie tego sprostowania.

Starosta rozstrzyga o proteście ostatecznie najpóźniej w ciągu 60 dni, licząc od dnia wyborów.

Powziętą decyzję należy podać do wiadomości wójta i wnoszących protest.

Art. 74.

Wybory są nieważne:

1) Jeżeli zostanie stwierdzone, że w danym okręgu wyborczym dopuszczono się przy wyborach przekupstw, wymuszeń lub fałszu w rozmiarach mogących zmienić wynik wyborów.

2) Jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

Art. 75.

Starosta może w razie stwierdzenia wadliwości, przewidzianych w art. 74, unieważnić z urzędu w ciągu dni 30 od dnia wyborów całe wybory, lub wybór poszczególnych osób, przyczem w wypadku tym należy postąpić w myśl przepisów art. 73 ust. 2, 3 i 4.

Art. 76.

W razie niewniesienia protestu wyborczego w przepisany terminie, komisja wyborcza przekazuje wszystkie akta wyborcze wójtowi dla zachowania w aktach gminnych.

Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego komisja wyborcza rozwiązuje się.

Art. 77.

Wszystkie organa, współdziałające w przeprowadzeniu wyborów, winny działać z możliwie największym pośpiechem i przestrzegać terminów, przewidzianych

w niniejszej ustawie. Wyjątkowe przekroczenie tych terminów, wynikłe z przyczyn niezależnych od właściwych organów, nie powoduje nieważności wyborów.

Postanowienia karne.

Art. 78.

Osoby, winne naruszenia przepisów art. 54, jak najmniej świadomego pogwałcenia w czasie wyborów innych przepisów ordynacji, lub też winni dopuszczenia się przy wyborach przekupstwa, wymuszenia, fałszu, lub jakichkolwiek innych podejść, ulegną karze aresztu od dni trzech do dwóch miesięcy, o ile czyny te, według ustaw karnych, nie podlegają surowszej karze. Orzecznictwo karne w tych sprawach należy do właściwości sądów.

Koszty wyborów.

Art. 79.

Koszty, związane z przeprowadzeniem wyboru, ponosi gmina.

Wszystkie pisma i potwierdzenia w sprawach wyborczych wolne są od opłat stemplowych.

Zawieszenie radnego w czynnościach i utrata mandatu radzieckiego.

Art. 80.

Radny ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach:

1) w przypadku odbywania służby wojskowej — na czas tej służby;

2) a) na obszarze województwa pomorskiego, poznańskiego, jeżeli przeciwko radnemu rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występków, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież radny, na którego nałożono areszt śledczy, aż do czasu wstrzymania postępowania karnego.

b) na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej, gdy radnego oddano pod sąd za zbrodnię lub występki do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego, względnie uprawomocnienia się wyroku uwalniającego;

c) na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, jeżeli radny pozostaje w śledztwie o zbrodnię pospolitą przez czas śledztwa;

3) w przypadkach upadłości aż do ostatecznego ukończenia odnośnego postępowania;

4) gdy wchodzi w stosunki prawne z gminą jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z najmu pomieszczeń gminnych, dla własnych celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych, oraz z dzierżawy drobnych parcel gminnych.

Art. 81.

Oprócz przypadków, przewidzianych w art. 85 i 174, radny traci mandat:

a) wskutek utraty prawa obieralności lub wyjścia na jaw okoliczności, że już w czasie wyboru nie miał prawa wybieralności;

b) wskutek pisemnego zrzeczenia się mandatu;

c) wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia, przepisane w art. 83.

Art. 82.

W miejsce radnego, którego mandat ulega zawieszeniu, lub którego mandat wygaś, powołuje wójt zastępcę radnego (art. 48, § 3, 49, § 3, 50 § 11), mianowicie w pierwszym wypadku na czas trwania przyczyny zawieszenia, w drugim zaś wypadku aż do końca bieżącego okresu wyborczego.

Prawa i obowiązki radnych.

Art. 83.

Radni składają na ręce wójta przyrzeczenie według następującej roty:

„Przyrzekam, że obowiązki, związane z piastowaniem mandatu, spełniać będę zgodnie z ustawami, sumiennie i gorliwie i kierować się będę przy tem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem gminy”.

Art. 84.

Radni sprawują swe czynności bezpłatnie.

Radnym służy prawo żądania od gminy zwrotu wydatków, poniesionych w sprawach gminy wskutek zlecenia rady gminnej.

Wysokość tych wydatków określa rada gminna.

Art. 85.

Radni są obowiązani regularnie uczęszczać na posiedzenia rady gminnej.

Radny, który bez usprawiedliwienia opuścił trzy kolejne lub pięć choćby niekolejnych posiedzeń rady gminnej, traci mandat z mocy uchwały rady gminnej. Od uchwały rady gminnej w powyższym względzie służy zainteresowanemu prawo wniesienia w terminie 14-dniowym odwołania do wydziału powiatowego.

Zwoływanie rady.

Art. 86.

Posiedzenia rady gminnej zwołuje wójt w miarę potrzeby, conajmniej jednak raz na trzy miesiące.

Rada gminna musi być nadto zwołana na żądanie władzy nadzorczej lub na pisemny wniosek conajmniej $\frac{1}{4}$ ustawowej liczby radnych z podaniem spraw, które mają być pomieszczone na porządku dziennym.

Zwołanie rady gminnej poza przypadkami nagłymi, nastąpić powinno conajmniej na 7 dni przed terminem posiedzenia, zapomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Zaproszenie doręczone być winno za potwierdzeniem odbioru.

O posiedzeniach i uchwałach rady gminnej.

Art. 87.

Posiedzenia rady gminnej są publiczne. Na wniosek przewodniczącego lub co najmniej $\frac{1}{4}$ obecnych radnych, rada gminna może uchwalić tajność obrad.

Posiedzenia rady gminnej, na których przedmiotem obrad jest preliminarz budżetowy lub sprawozdanie z wykonania budżetu, lub obciążenie gminy, względnie jej członków i mieszkańców (art. 169), muszą być w każdym razie publiczne.

Przewodniczenie na posiedzeniach rady gminnej.

Art. 88.

Posiedzeniom rady gminnej przewodniczy wójt, a w razie przeszkody jego zastępca. Jako przewodniczący otwiera on i zamyka posiedzenie, kieruje obradami i przestrzega porządku i spokoju na posiedzeniu. Ma on prawo i obowiązek zarządzić usunięcie z lokalu posiedzeń poszczególnych lub wszystkich osób z publiczności, jeśli mimo upomnienia zakłócają spokój posiedzenia.

Warunki ważności uchwał rady gminnej.

Art. 89.

Rada gminna zdolna jest do powzięcia uchwał oraz do dokonywania wyboru, jeżeli na posiedzeniu obecna jest więcej niż połowa ustawowej liczby radnych.

Wyjątek od powyższej zasady zachodzi w wypadku potrzeby powzięcia uchwał w sprawie zbycia nieruchomości lub zaciągnięcia pożyczki, której umarzanie ma potrwać dłużej niż lat pięć. W tym wypadku rada gminna może powziąć uchwałę, jeżeli na posiedzeniu jest obecnych $\frac{2}{3}$ radnych.

O ile na dwóch kolejno zwoływanych posiedzeniach nie jawi się wymagana ilość $\frac{2}{3}$ radnych, wójt winien o tem powiadomić wydział powiatowy, który może na zasadzie art. 86 spowodować zwołanie ponownego posiedzenia z tym samym porządkiem obrad.

Do ważności uchwał zwołanego w ten sposób posiedzenia wystarczy obecność więcej niż połowy ustawowej liczby radnych.

Art. 90.

Uchwały rady gminnej zapadają większością głosów radnych, biorących udział w głosowaniu.

Wójt nie głosuje.

W razie równości głosów ten wniosek uważany ma być za uchwalony, za którym oświadczy się wójt; w razie równości głosów przy wyborach rozstrzyga los, wyciągnięty przez wójta.

Art. 91.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie $\frac{1}{3}$ obecnych musi być zarządzone głosowanie imienne. Przy wyborach oraz w sprawach personalnych głosowanie jest tajne. W braku sprzeciwu wolno dokonać wyboru przez podniesienie rąk.

Wstrzymujących się od głosowania nie uwzględnia się przy ustalaniu wyników głosowania.

Przeszkody uczestniczenia w posiedzeniach rady gminnej.

Art. 92.

Radny nie może uczestniczyć w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego, jego małżonki, krewnych do 3 stopnia lub powinowatych do 2 stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga w razie postawienia zarzutu ostatecznie rada gminna poza porządkiem dziennym.

Jeżeli rada gminna z wymienionego w ustępie 1 powodu stanie się niezdolną do powzięcia uchwał, natenczas uchwałę rady gminnej zastąpi postanowienie wydziału powiatowego.

Komisje.

Art. 93.

Rada gminna może do przygotowywania swych uchwał w razie potrzeby wybierać ze swego grona komisję.

Na posiedzeniach tych komisji przewodniczy wójt gminy lub jego zastępca. W wypadkach, gdy wymienieni zrzekną się przewodnictwa, oraz gdy chodzi o komisje, przewidziane w art. 98, komisja wybiera przewodniczącego ze swojego grona.

Księga uchwał.

Art. 94.

Z każdego posiedzenia rady gminnej spisuje się protokół. Do protokołu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu: przewodniczącego, pisałego protokół, radnych i ławników, delegata władzy nadzorczej, porządek dzienny, zgłoszone wnioski i powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu z podaniem liczby głosów za i przeciw, oraz liczbę wstrzymujących się od głosowania, a przy wyborach liczbę głosów, oddanych na poszczególnych kandydatów, wreszcie nazwiska radnych, którzy nie usprawiedliwili swego nieprzybycia na posiedzenie.

Protokół, który sporządza się w toku posiedzenia, powinien być najpóźniej na następny posiedzeniu, rady gminnej odczytany i przyjęty oraz podpisany przez przewodniczącego, przez pisałego protokół oraz przez dwóch radnych.

Każdy członek gminy ma prawo przeglądać księgę protokołów.

Regulamin obrad.

Art. 95.

Rada gminna uchwała w formie statutu miejscowego regulaminu, określający bliżej sposób załatwiania czynności zarówno przez radę gminną, jak i wykonane przez nią komisje.

W regulaminie tym można w szczególności przewidzieć:

a) nakładanie przez radę gminną lub przewodniczącego kar pieniężnych do wysokości 10 zł. na radnych za nieusprawiedliwione spóźnianie się na posiedzenia i opuszczanie posiedzeń przed ich zamknięciem, oraz

b) wykluczanie mocą uchwały rady gminnej na 1 — 3 posiedzeń radnego, który mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób, nie odpowiadający godności rady gminnej.

Przeciw nałożeniu kary pieniężnej, względnie wykluczeniu, żaden środek prawny nie służy.

O zakresie działania rady gminnej.

Art. 96.

Rada gminna wyraża wolę swoją w formie uchwał.

Art. 97.

Do zakresu działania rady gminnej należą w szczególności następujące sprawy:

a) postanawianie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych;

b) uchwalanie statutów miejscowych;

c) uchwalanie regulaminów czynności komisji, wyłonionych z rady gminnej;

d) wybór wójta i ławników;

e) ustalanie rodzaju i ilości funkcjonarjuszów i pracowników gminy oraz wysokości ich uposażenia;

f) nabywanie, zbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacji;

g) zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urzędów, zakładów oraz przedsiębiorstw gminy, oraz wydierżawianie i wynajmowanie gminnych przedmiotów majątkowych, opuszczanie czynszu dzierżawy lub najmu w części lub w całości, orzekanie o sposobie lokowania kapitałów;

h) zaciąganie pożyczek i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki;

i) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i odstąpienie od nich, tudzież zatwierdzanie ugód w tych sporach prawnych, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców;

j) uchwalanie budżetu oraz przyzwalanie na wydatki, budżetem nieprzewidziane;

k) sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych;

l) ustanawianie zasad co do sposobu zawiadywania i użytkowania majątku gminy oraz wszelkich urzędów, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy;

m) uchwalanie obowiązku świadczeń pieniężnych na cele gminy;

n) wydawanie opinii i zwracanie się z petycjami do Sejmu Rzeczypospolitej lub władz państwowych i samorządowych w sprawach potrzeb gminy;

o) wybór mężów zaufania dla jednania stron, w sporze będących
i t. p.

Art. 98.

Rada gminna sprawuje kontrolę nad administracją gminną, bądź bezpośrednio, bądź przez jedną lub więcej komisji, wybranych w tym celu ze swego grona.

Do Komisji tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza rady gminnej.

Komisja kontrolująca ma prawo wglądać w kasę gminną, żądać w celu kontroli wszelkich wyjaśnień aktów, ksiąg i dowodów, tudzież obowiązana jest złożyć w radzie gminnej sprawozdanie ze swych czynności.

W razie dostrzeżenia nieprawidłowości rada gminna jest obowiązana uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

W braku takiej uchwały komisja kontrolująca ma prawo odwołać się do wydziału powiatowego, który wyda odpowiednie zarządzenie.

ROZDZIAŁ IV.

O ZARZĄDZIE GMINY.

O wójcie i ławnikach.

Art. 99.

Zarząd gminy sprawuje wójt przy pomocy ławników. Ławnicy obowiązani są wykonywać pod kierownictwem i odpowiedzialnością wójta zarządzenia przez wójta do wykonania im poruczone.

Liczbę ławników określi statut miejscowy.

Liczba ta nie może być większa od czterech.

W gminach wiejskich o charakterze miejskim, lub do miejskiego zbliżonym, może być w drodze statutu miejscowego wprowadzony zarząd kolegialny złożony z wójta i ławników. W tym wypadku będą miały zastosowanie przepisy art. 117 i 141 — 143 ustawy o gminie miejskiej.

Rada gminna wybiera zastępcę wójta z pośród ławników drogą oddzielnego głosowania.

Art. 100.

Wójta oraz ławników wybiera się na okres urzędowania rady gminnej.

Wybrani sprawują swój urząd do czasu objęcia go przez ich następców.

Prawo obieralności.

Art. 101.

Prawo obieralności na urząd wójta lub ławnika ma każdy członek gminy, który ma prawo obieralności do rady gminnej (art. 28 i 29) oraz władza w słowie i piśmie językiem polskim oraz językiem macierzystym większości miejscowej ludności.

Art. 102.

Mandat radnego, wybranego na urząd wójta lub ławnika, w razie przyjęcia wyboru ulega zawieszeniu na okres pełnienia urzędu wójta lub ławnika. W miejsce radnego, który wybrany został wójtem lub ławnikiem, wchodzi do rady gminnej jego zastępca (art. 48 § 3, 49 § 3, 50 § 11). Radny, który złożył urząd wójta, względnie ławnika, odzyskuje mandat radnego gminy, równocześnie jego zastępca ustępuje z rady gminnej.

O wyborach wójta i ławników.

Art. 103.

Zebranie nowowybranej rady gminnej w celu wyboru wójta i ławników winno się odbyć w dniu ustalonym przez starostę jako przewodniczącego wydziału powiatowego w dwa tygodnie po uprawomocnieniu się wyborów.

Radę gminną zwołuje członek rady gminnej, wyznaczony przez starostę i on jej przewodniczy. Funkcje tymczasowego przewodniczącego sprawuje on aż do czasu ukonstytuowania się zarządu gminnego.

Do ważności wyborów wójta i ławników konieczna jest obecność conajmniej $\frac{2}{3}$ ustawowej liczby radnych.

W razie zaistnienia potrzeby przeprowadzenia uzupełniających wyborów wójta lub ławnika zwołuje w pierwszym wypadku radę gminną i kieruje wyborami zastępca wójta (art. 126), w drugim zaś wypadku wójt.

Art. 104.

Wybór poprzedzi odebranie od radnych ślubowania według art. 83 niniejszej ustawy przez tymczasowego przewodniczącego.

Członek rady gminnej, który odmówi złożenia ślubowania, traci mandat, a w jego miejsce wstępuje kolejny kandydat z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny (art. 50 § 11) względnie zastępca (art. 48 § 3, 49 § 3), który przy wyborach do rady gminnej w kolejnym porządku uzyskał największą liczbę głosów w danym okręgu.

Art. 105.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja, składająca się z tymczasowego przewodniczącego, oraz dwóch radnych, powołanych przez tegoż przewodniczącego.

Przed rozpoczęciem wyborów przewodniczący wyjaśnia przepisy, określające zasady i sposób przeprowadzenia wyborów.

Wybór wójta.

Art. 106.

Rada gminna wybiera najpierw wójta.

Art. 107.

Przewodniczący wzywa radnych do przedstawienia na piśmie kandydatów. Każdy radny ma prawo zgłosić jednego kandydata posiadającego prawo wybieralności (art. 101). Radny, zgłaszający kandydata, winien wymienić jego imię, nazwisko, zawód i bliższy adres.

Art. 108.

Przed przystąpieniem do głosowania komisja bada, czy zgłoszeni kandydaci posiadają prawo wybieralności i w razie potrzeby wzywa zgłaszających do usunięcia wadliwości, a w szczególności do zastąpienia kandydata, co do którego wybieralności zachodzi wątpliwość.

Skreśleniu podlegają kandydaci:

- a) którzy nie posiadają prawa wybieralności,
- b) których osoba została oznaczona w sposób budzący wątpliwość.

Po ukończeniu badania komisja wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą przewodniczący odczyta i wyłoży do przejrzania radnym w miejscu widocznym i łatwo dostępnym.

Art. 109.

Głosowanie na wójta odbywa się za pomocą kart do głosowania. Każdy radny oddaje jedną kartę z wypisanem nazwiskiem i mieniem oraz adresem jednego z pośród ustalonych kandydatów.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób: jeden z członków komisji odczytuje listę radnych w porządku alfabetycznym, radni, w miarę wywoływania nazwisk, wrzucają kolejno do urny, stojącej na stole prezydjalnym, zwiniętą kartę do głosowania. Jednocześnie inny członek komisji wyborczej zaznacza w liście obok nazwiska głosującego radnego, że tenże głos oddał.

Art. 110.

Po zamknięciu głosowania przewodniczący wyjmuje karty do głosowania z urny i zlicza je, nie otwierając, przyczem inny członek komisji ustala na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów. Gdyby ilość kart różniła się od ilości oddanych głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców, należy zaznaczyć to w protokole, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie jeden z członków rozwija oddane kartki i oddaje je kolejno przewodniczącemu, który stwierdza, czy kartka odpowiada przepisanyemu wymogom ważności.

Art. 111.

Nieważne są kartki do głosowania:

- a) określające osobę kandydata w sposób budzący wątpliwość;
- b) wymieniające kandydata, który nie został umieszczony na ustalonej przez komisję i ogłoszonej liście kandydatów.

W razie umieszczenia na karcie do głosowania kilku nazwisk, uwzględnia się tylko nazwisko pierwsze.

Art. 112.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów przewodniczący oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza je i odczytuje ważne kartki i oddaje je do sprawdzenia członkom komisji wyborczej, podczas gdy drugi członek komisji czyni odpowiednie zapiski na arkuszu obliczeniowym.

Kartek nie zawierających nazwisk nie uwzględnia się.

Art. 113.

Po ukończeniu tej czynności przewodniczący zestawia na osobnej liście nazwiska kandydatów, na których padły ważne głosy, poczynając od kandydata,

który otrzymał największą ilość głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej, poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 114.

Wybrany na wójta jest kandydat, na którego padło więcej głosów, niż wynosi połowa głosujących.

Gdyby żaden z kandydatów nie otrzymał wymaganej większości głosów, przewodniczący komisji wyborczej zarządza powtórnie głosowanie, a jeżeli i przy tem głosowaniu żaden kandydat nie uzyska bezwzględnej większości, przewodniczący zarządza głosowanie ściślejsze między tymi dwoma kandydatami, którzy przy powtórnym głosowaniu uzyskali najwięcej głosów.

Przy ściślejszem głosowaniu za wybranego uznać należy tego kandydata, który uzyskał większą ilość głosów. Głosy, oddane na kandydata, nieprzeznaczonego do ściślejszego wyboru, są nieważne. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybór ławników.

Art. 115.

Po wybraniu wójta rada gminna przystąpi do wyboru ławników.

W gminach, wymienionych w art. 32 ust. 1, wyboru ławników dokonuje się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów art. 50 niniejszej ustawy.

W innych gminach wyboru ławników dokonuje rada gminna w osobnem głosowaniu na każdego ławnika przy zastosowaniu postanowień art. 106 — 114 niniejszej ustawy.

Ogłoszenie wyniku wyborów i protokół wyborczy.

Art. 116.

Przewodniczący komisji ogłasza bezpośrednio po ustaleniu wyniku wyborów imię i nazwisko, zawód i adres wybranych członków zarządu gminy.

Art. 117.

Z czynności wyborczej należy spisać protokół, zawierający istotne momenty wyborów (art. 107 — 115). Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej i przechowany w aktach urzędu gminnego wraz z listami obliczenia głosów, z listami kandydatów zarówno ważnemi, jak i nieważnemi, oraz z kartami do głosowania.

Odpis protokołu należy bezzwłocznie przesłać do wydziału powiatowego.

Unieważnienie wyborów.

Art. 118.

Gdyby przy wyborze wójta i ławników zaszły okoliczności, przewidziane w art. 74, starosta jako przewodniczący wydziału powiatowego w przeciągu dni 8 unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób.

Jeżeli unieważniono całe wybory, należy do dni 8 przeprowadzić wybory ponowne.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych osób w tym samym terminie rada gminna przeprowadza na nieobsadzone miejsce ponowne wybory w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Art. 119.

W gminach wiejskich, wymienionych w art. 32 ust. 1, starosta jako przewodniczący wydziału powiatowego może wnieść przeciw wyborowi wójta umotywowany sprzeciw do wojewody, który w razie uwzględnienia sprzeciwu zarządza nowe wybory.

W razie ponownego wyboru tego samego kandydata oraz ponownego uwzględnienia protestu przez wojewodę, ten ostatni zamianuje wójta na koszt gminy.

To samo prawo przysługuje wydziałowi powiatowemu, jeśli rada gminna mimo zakreszenia jej terminu dla dokonania wyboru, obowiązku temu zadość nie uczyni.

W wypadku zamianowania wójta winien wydział powiatowy w przeciągu dwóch miesięcy od dnia nominacji zarządzić nowe wybory do rady gminnej.

Zawieszenie wójta i ławników w czynnościach urzędowych i utrata urzędu.

Art. 120.

Postanowienia art. 80 i 81 stosują się odpowiednio do wójta i ławników, z tą jednak zmianą, że przyrzeczenie, o którym mowa w art. 81 ust. c) zastępuje przysięga, przewidziana w art. 121.

Na opróżniony urząd wójta lub ławnika rada gminna dokona wyboru uzupełniającego.

Prawa i obowiązki wójta, zastępcy wójta i ławników.

Art. 121.

W 8 dni po wyborach wójt składa przysięgę wobec starosty. Rotę przysięgi ustali dla wszystkich wyznań Minister Spraw Wewnętrznych.

Rota przysięgi musi być zgodna z zasadami i przepisami wyznania, do którego składający przysięgę należy.

Wójtom i ławnikom, należącym do prawnie uznanych wyznań, nie uznających przysięgi, dozwolone jest złożenie w miejsce przysięgi przyrzeczenia przez podanie ręki.

Art. 122.

Wójt i ławnicy spełniają swój urząd jako obowiązek honorowy.

Za spełnianie czynności, związanych z urzędem wójta, rada gminna w gminach, wyżej 2000 mieszkańców liczących, obowiązana jest, w innych zaś gminach może przyznać wójtowi wynagrodzenie, odpowiednie do straty czasu i nakładu pracy.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, rada gminna może przyznać odszkodowanie także ławnikom.

Prawo wójta i ławników do djet i zwrotu kosztów podróży, poniesionych w wykonywaniu czynności urzędowych poza okręgiem gminy, jak niemniej normy tych djet i kosztów określi statut miejscowy.

Art. 123.

Jeżeli pewna sprawa dotyczy prywatnego interesu wójta, jego małżonki, lub krewnych do trzeciego stopnia, powinowatych zaś do drugiego stopnia, wówczas wójt gminy powinien załatwienie tej sprawy powierzyć zastępcy wójta, względnie jednemu z ławników.

Gdyby z tych samych powodów żaden z ławników nie mógł wójta zastąpić, rada gminna dla załatwienia tej sprawy wyznacza specjalnego zastępcę.

Art. 124.

Wójt i ławnicy obowiązani są brać udział w posiedzeniach rady gminnej. Mogą oni w charakterze doradczym zabierać głos w każdym czasie poza kolejną mównicę, ale w głosowaniu nie uczestniczą.

Jeżeli przedmiotem obrad rady gminnej jest sprawa dotycząca osób wymienionych w art. 123, albo wniosek o przyznanie wójtowi lub ławnikowi wynagrodzenia (art. 122), wreszcie wniosek o wdrożenie postępowania dyscyplinarnego przeciw wójtowi, zastępcy wójta lub ławnikowi (art. 171), zainteresowany nie może być obecnym na posiedzeniu rady gminnej w czasie załatwiania tych spraw i wniosków.

Art. 125.

Wójt ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie powziętej przez radę gminną uchwały, gdy ta jego zdaniem sprzeciwia się ustawom, albo szkodzi interesom gminy, lub dobru powszechnemu. W wypadku zawieszenia uchwały z powodu jej niezgodności z prawem wójt zarządza swoje zaopatrzone w motywy, w terminie 3-dniowym do wiadomości wydziału powiatowego, który winien uchwałę tę w dniach 14 od chwili przedłożenia uchylić, albo sprzeciw wójta odrzucić.

We wszystkich innych wypadkach wójt w ciągu dni 14 od chwili powzięcia zawieszonych uchwał zawiadamia o swej decyzji radę gminną, którą w tym celu zwołuje na specjalne posiedzenie. Ponowna uchwała rady w tej samej sprawie obowiązuje zarząd gminy i nie może być więcej zaczepiana sprzeciwem.

W gminach, w których zarząd gminy jest kolegjalny, uprawnienia, przysługujące w myśl powyższych przepisów wójtowi, służą kolegjalnemu zarządowi gminy, podobne zaś uprawnienia przysługują wójtowi w stosunku do uchwał kolegjalnego zarządu.

Art. 126.

Uprawnienia i obowiązki wójta przechodzą w razie przeszkody w ich wypełnianiu na zastępcę wójta. W razie, jeżeliby wójt lub zastępca wójta urzędować nie mógł, zastępuje go na czas przeszkody najstarszy ławnik.

O zakresie działania zarządu gminy.

Art. 127.

Do zakresu działania zarządu gminy należy przede wszystkim:

- a) przygotowanie wniosków na posiedzenia rady gminnej i wykonywanie jej uchwał;
- b) rozstrzyganie o członkowstwie gminnym oraz o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy;
- c) mianowanie funkcjonariuszów i pracowników gminy, przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie ich wszystkich;
- d) zarządzanie majątkiem gminy według zasad, ustanowionych przez radę gminną;
- e) prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, nie posiadających własnego zarządu oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd, czuwanie nad należytem wykonywaniem budowli i robót gminnych;
- f) sporządzanie preliminarza przychodów i wydatków, przedstawianie radzie gminnej rocznych zamknięć rachunkowych;
- g) prowadzenie rachunkowości i kasowości gminnej;
- h) wymiar i ściąganie świadczeń pieniężnych na cele gminy;
- i) składanie radzie gminnej co najmniej raz w roku sprawozdań z zarządu i stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy;
- j) zezwalanie na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji i czuwanie nad zachowaniem i wypełnieniem obowiązujących w tej mierze przepisów.

Art. 128.

Wójt zastępuje gminę wiejską na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych, prowadzi w jej imieniu korespondencję, podpisuje za nią pisma i dokumenty.

Wszelkie akty prawne, o ile pociągają za sobą zobowiązanie gminy, wyszczególnione w art. 169 niniejszej ustawy, muszą być dokonane w formie pisemnych dokumentów. Dokumenty, mocą których gmina zaciąga zobowiązania, jak niemniej pełnomocnictwa, upoważniające do przyjmowania takich zobowiązań w imieniu gminy, muszą być podpisane oprócz wójta jeszcze przez dwóch radnych, wydelegowanych przez radę gminną, oraz opatrzone pieczęcią gminną.

Art. 129.

Wójt jest przełożonym funkcjonariuszy i pracowników gminy i sprawuje nad nimi nadzór służbowy.

ROZDZIAŁ V.

O funkcjonariuszach i pracownikach gminy

Art. 130.

Gminy wiejskie mogą ustanowić odpowiednią ilość posad funkcjonariuszów i pracowników, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw gminy.

Stosunki prawne funkcjonarjuszów i pracowników gminy reguluje statut miejscowy.

ROZDZIAŁ VI.

Statuty gminne.

Art. 131.

Gminy mają prawo wydawania statutów (miejscowych przepisów prawnych) w ramach określonych tak niniejszą ustawą, jak i innymi ustawami.

Statut miejscowy nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom, ani statutom związków komunalnych wyższego stopnia tego samego powiatu i województwa.

Art. 132.

Statut miejscowy może zawierać postanowienia zagrożające karami porządkowymi, lub dyscyplinarnymi, za wykroczenia przeciwko jego przepisom.

Kary dyscyplinarne mogą być nakładane tylko na funkcjonarjuszów i pracowników gminnych oraz w wypadkach niniejszą ustawą przewidzianych.

Karami porządkowymi są:

- a) grzywna do wysokości 50 złotych;
- b) lub w razie nieściągnięcia grzywny areszt od 12 godzin do 5 dni, lub kara przymusowej roboty na rzecz gminy przez przeciąg od 1 do 10 dni.

Karami dyscyplinarnymi są:

- a) napomnienie,
- b) grzywna do wysokości 50 złotych,
- c) nagana,
- d) złożenie z urzędu.

Art. 133.

Postanowienia statutu miejscowego tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane, lub z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw lub miejscowych statutów, które sprawy, nim objęte regulują w sposób odmienny.

Art. 134.

Statut miejscowy, jego zmiana, uzupełnienie lub zniesienie, wymaga zatwierdzenia przez wydział powiatowy; statut normujący przepisy policyjne, jego zmiana, uzupełnienie lub zniesienie wymaga zatwierdzenia przez starostę jako przewodniczącego wydziału powiatowego.

Art. 135.

Statut miejscowy, zatwierdzony przez władzę nadzorczą, musi być podany do publicznej wiadomości w sposób, w gminie przyjęty.

Statut miejscowy gminy wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia, jeśli w nim późniejszego terminu nie przewidziano.

ROZDZIAŁ VII.

MAJĄTEK I GOSPODARKA GMINY.

Majątek zakładowy.

Art. 136.

Majątek zakładowy gminy wiejskiej tworzą wszelkie należące do niej wartości, nieprzeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Gmina wiejska ma obowiązek zachować swój majątek zakładowy w zasadzie w stanie nieuszczerplonym.

Art. 137.

Zbycie części majątku zakładowego gminy nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia wydziału powiatowego.

Art. 138.

Majątkiem zakładowym gminy należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura jego pozwala.

W braku odmiennych postanowień dochód z majątku zakładowego powinien być przede wszystkim obrócony na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków gminy wiejskiej.

Budżet gminy.

Art. 139.

Budżet gminy określa granice gospodarki finansowej gminy w roku obrachunkowym. Zarząd gminy obowiązany jest granic tych ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nieprzewidzianego w budżecie lub przewidzianego w niewystarczającej wysokości, to na uskutecznienie takiego wydatku rada gminna winna osobno zezwolić w budżecie dodatkowym i jednocześnie wskazać w nim środki pokrycia.

Gdy nieprzewidziany wydatek nie da się odroczyć bez szkody dla gminy lub gdy wynika z ustawowego obowiązku, zarząd gminy może dokonać wydatku, ale jest obowiązany zawiadomić o tem radę gminną na najbliższem posiedzeniu celem zatwierdzenia wydatku i sposobu jego pokrycia.

Art. 140.

Budżet gminy winien być zarówno pod względem okresu budżetowego, jak i pod względem jednostki obliczeniowej dostosowany do budżetu Państwa.

Art. 141.

Zarząd gminy układa corocznie preliminarz budżetowy wszystkich dochodów i wydatków, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym, i to w ta-

kim czasie, by mógł być rozpatrzny, uchwalony i zatwierdzony przed rozpoczęciem roku obrachunkowego.

Przynajmniej na 14 dni przed wniesieniem pod obrady rady gminnej należy preliminarz budżetowy wyłożyć na przeciąg jednego tygodnia celem przeglądania i wnoszenia zarzutów i spostrzeżeń przez zainteresowanych, których o tem zawiadomić należy publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanymi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są płatnicy danin komunalnych i członkowie gminy.

Rachunkowość gminy.

Art. 142.

Zarząd gminy obowiązany jest prowadzić dokładną rachunkowość pobranych wpływów i dokonanych wydatków, jak również zaległych należności.

Najpóźniej w ciągu trzech miesięcy po upływie roku obrachunkowego zarząd gminy winien złożyć radzie gminnej sprawozdanie rachunkowe z wykonania budżetu oraz z wszelkich innych przychodów i rozchodów pozabudżetowych celem uzyskania od niej absolutorjum (uznania rachunku za rzetelny).

Art. 143.

Gmina jest obowiązana prowadzić księgę inwentarza majątku, w której winny być uwidocznione: wszelka nieruchoma i ruchoma własność oraz wszelkie prawa i przywileje gminy, tudzież jej zobowiązania.

Art. 144.

Bliższe przepisy co do zawiadywania majątkiem gminy wydaje rada gminna.

Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo wydać: bliższe przepisy co do formy, treści oraz sposobu prowadzenia księgi inwentarza majątkowego, następnie co do formy sposobu i terminu sporządzania preliminarza, wreszcie co do urządzania rachunkowości i kasowości gminnej, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznania rachunków za rzetelne.

Świadczenia pieniężne oraz prestaty w naturze.

Art. 145.

Prawo gmin do żądania świadczeń pieniężnych na cele gminy oraz obowiązek ich ponoszenia regulują oddzielne ustawy.

W wypadkach wyjątkowych rada gminna może w drodze uchwały nałożyć na mieszkańców gminy obowiązek ponoszenia nadzwyczajnych świadczeń w postaci robót i usług, wykonywanych osobiście oraz przy pomocy inwentarza.

Świadczenia te wymagane będą od wszystkich mieszkańców gminy w stosunku do zamożności.

Do wykonywania usług i robót takich mieszkańcy gminy powoływani będą kolejno.

Z wyjątkiem przypadków nagłych i nieszczęścia wolno jest każdemu wykonać wymagane od niego roboty lub usługi osobiście, albo przez zdolnego za-

stępę, albo też zwolnić się o nich przez złożenie do kasy gminnej ich wartości, obliczonej podług cen, ustanowionych przez radę gminną.

Bliższe przepisy o ponoszeniu nadzwyczajnych świadczeń określi statut gminy.

ROZDZIAŁ VIII.

ZLECONE ZAKRES DZIAŁANIA GMINY.

Zadania, zlecone gminie w zakresie administracji publicznej.

Art. 146.

Gminy wiejskie, jako organy wykonawcze państwa, obowiązane są spełniać zadania państwowe, zlecone im do wykonania w myśl ustaw i wydanych na podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art. 147.

Sprawy, związane ze spełnianiem zadań zleconych, załatwia gmina wiejska przez własne organa, w poszczególnych ustawach wskazane. Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwienie tych spraw należy do zarządu gminy.

Art. 148.

Jeżeli zarząd gminy mniema, że zlecone mu do wykonania zadanie nie opiera się na ustawie, albo wydane zostało przez niewłaściwą władzę, może zwrócić się z odwołaniem do tej władzy, która mu wykonać zadanie zleciła. Jeżeli władza, mimo to, zlecenie swe utrzyma w mocy, wówczas wolno jest organowi gminnemu w ciągu dni 14 wnieść zażalenie do właściwej władzy wyższej instancji za pośrednictwem tej samej władzy, która wydała zlecenie.

Odwołanie i zażalenie nie ma mocy wstrzymującej.

W wypadku jednak prawomocnego orzeczenia, iż wykonanie zlecenia nie opierało się na ustawie, albo władza zlecająca nie była właściwą do wydania zlecenia, władza, która nieprawnie wydała zlecenie, obowiązana jest zwrócić gminie wszelkie koszty, poniesione z tego tytułu.

Art. 149.

Do zadań zleconych gminie wiejskiej należy także obowiązek sprawowania policji miejscowej, o ile jej sprawowanie nie jest na mocy ustawy przekazane organom rządowym.

W wykonaniu tego obowiązku gmina wiejska ma troszczyć się:

- a) o ochronę osób i ich mienia;
- b) o bezpieczeństwo komunikacji na drogach, placach, mostach, brzegach i wodach;
- c) o bezpieczeństwo własności polnej, leśnej i ogrodowej;
- d) o nadzór policyjny nad środkami żywności, nad targami i sklepami;
- e) o policyjne zapobieganie żebractwu, kwestarstwu i włóczęgostwu;

- f) o zapobieganie chorobom ludzi oraz zwierząt domowych;
- g) o policyjno-sanitarny nadzór nad cmentarzami i grzebowiskami;
- h) o zapobieganie niebezpieczeństwu pożarów i powodzi;
- i) o przestrzeganie porządku budowniczego;
- j) o dozór policyjny nad jadłodajniami, karczmami i nad obyczajowością publiczną;
- k) i o wszystkie inne sprawy, które nadają się do policyjnego uregulowania w interesie gminy i ludności w gminie zamieszkałej.

Dotychczasowe przepisy prawne szczegółowo regulujące powyżej wyszczególnione zadania policji miejscowej i związane z działalnością policji miejscowej prawa i obowiązki organów gminnych zachowują moc obowiązującą.

W braku takich szczegółowych przepisów, przysługuje radzie gminnej prawo wydania ich w sposób przewidziany w art. 131 — 135 niniejszej ustawy.

Art. 150.

Kierownictwo policji miejscowej należy do wójta.

Gdy utrzymanie publicznego spokoju, porządku i bezpieczeństwa wymaga natychmiastowego wkroczenia władzy, wójt ma prawo i obowiązek — z powołaniem się na niniejszy artykuł — wszystko potrzebne zarządzić i wykonanie swych zarządzeń nakazać pod zagrożeniem karą pieniężną do 15 zł. lub, w razie niemożności uiszczenia tej kary, karą aresztu do 3 dni, albo też karą przymusowej robocizny na rzecz gminy, przez przeciąg do 6 dni. W razie nieposłuszeństwa wójt ma prawo wykonanie kary, tudzież policyjnego zarządzenia środkami, w art. 152 niniejszej ustawy przewidzianymi, natychmiast przeprowadzić. Odwołanie nie wstrzymuje wykonania zarządzeń wójta oraz kary przez niego nałożonej.

Orzecznictwo karne.

Art. 151.

O ile przepisy policji miejscowej (art. 149) zagrażają karą, a orzecznictwo karne w sprawie przekroczeń tych przepisów nie podlega sądowi władzy administracyjnej lub samemu wójtowi, wówczas przysługuje ono wójtowi wspólnie z dwoma ławnikami. Orzeczenie o winie i karze zapada większością głosów.

Co do odwołania, jego terminu oraz trybu postępowania w sprawie orzeczeń i zarządzeń, wydanych na zasadzie art. 150 i 151, mają zastosowanie postanowienia art. 156 — 161 niniejszej ustawy.

Władza egzekucyjna.

Art. 152.

Wójt ma prawo przymusowo przeprowadzić wykonanie prawomocnych zarządzeń i orzeczeń organów gminy. W tym celu przysługują mu następujące środki przymusowego wykonania:

- 1) egzekucyjne kary pieniężne do wysokości 15 zł. lub w razie niemożności uiszczenia tej kary, kara aresztu do 3 dni lub kara robocizny na rzecz gminy do 6 dni.

- 2) wykonanie czynności przez osoby trzecie na koszt zobowiązanego;
 - 3) przymus wobec osób lub ich majątku.
- Egzekucje zarządza i przeprowadza wójt według przepisów obowiązujących dla administracyjnych egzekucji.

Art. 153.

Na żądanie wójta obowiązane są właściwe organa policyjne udzielać mu pomocy przy przeprowadzaniu egzekucji.

Art. 154.

Grzywny, nakładane na podstawie art. 150, 151 i 152, niniejszej ustawy wpływają do kasy gminnej.

Koszty spełniania zadań zleconych.

Art. 155.

Wydatki, względnie świadczenia, połączone ze spełnianiem zadań zleconych obciążają gminę wiejską, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków, względnie świadczeń, na państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków, obciążających gminy z tytułu spełniania zadań zleconych oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub z zakładów gminy wiejskiej na cele, związane ze spełnianiem tych zadań, wchodzi w zakres spraw, należących do samorządowych zadań gminy wiejskiej.

ROZDZIAŁ IX.

PRAWO ODWOŁANIA I TRYB POSTĘPOWANIA.

Art. 156.

Orzeczenie lub zarządzenie organu gminnego winno być wydane na piśmie z uzasadnieniem. Dnia doręczenia orzeczenia lub zarządzenia nie wlicza się do biegu terminów.

Kto mniema, że orzeczenie lub zarządzenie organu gminy wiejskiej, wydane w sprawach, związanych ze spełnianiem zadań samorządowych, narusza jego prawa lub prawnie uznany interes, może, o ile inny środek prawny mu nie przysługuje, wnieść odwołanie w przeciągu 14 dni na ręce zarządu gminy. Zarząd gminy obowiązany jest to odwołanie w przeciągu 28 dni przedłożyć wydziałowi powiatowemu, o ile w tym czasie właściwy organ sam go nie uwzględni. Wydział powiatowy rozstrzyga ostatecznie.

Również od orzeczeń i zarządzeń, wydanych podług art. 150 i art. 151 niniejszej ustawy, przysługuje prawo odwołania się w dniach 14 do wydziału powiatowego na ręce urzędu gminnego, który obowiązany jest to odwołanie przedłożyć najdalej do dni trzech.

Art. 157.

O odwołaniach, wniesionych na zasadzie art. 156, wydział powiatowy orzeka ostatecznie.

O odwołaniach zaś wniesionych na zasadzie art. 156 ust. 3, orzeka ostatecznie starosta jako przewodniczący wydziału powiatowego.

Odwołanie, wniesione w terminie do władz, wstrzymuje samo przez się w braku odmiennych postanowień ustawowych wykonanie zaskarżonego orzeczenia względnie zarządzenia.

Art. 158.

Odwołanie można wnieść pisemnie lub zgłosić do protokołu.

Dzień nadania na pocztę lub telegraf uważa się za dzień wniesienia odwołania.

Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto, termin kończy się dopiero w następnym dniu powszednim.

Art. 159.

Z odwołaniem można połączyć prośbę o przywrócenie terminu, jeżeli strona udowodni, że opóźnienie nastąpiło bez jej winy z powodu nieprzewidywanych przeszkód. Odwołanie wnieść należy najpóźniej w ciągu 7 dni po ustaniu przeszkody. Prośbę o przywrócenie terminu rozstrzyga władza, do której skierowano odwołanie.

Art. 160.

Orzeczenia i zarządzenia organów gminy wiejskiej winny zawierać pouczenie o środkach prawnych, wyjaśniające, czy podlegają dalszemu tokowi instancji, jeżeli zaś mu podlegają, podające wyraźnie termin do wniesienia odwołania i władzę, do której je wnieść należy.

W razie wyznaczenia mylnego terminu w orzeczeniu lub zarządzeniu odwołanie, wniesione w terminie wyznaczonym, chociażby po upływie właściwego terminu ustawowego, uważa się za wniesione w terminie ustawowym.

Jeżeli orzeczenie lub zarządzenie mylnie wskazuje władzę, do której odwołanie podać należy, właściwa instancja odwoławcza po otrzymaniu sprawy od władzy niewłaściwej postąpi z odwołaniem tak jak gdyby było od początku wniesione do właściwej władzy.

Art. 161.

W razie mylnego oznaczenia w orzeczeniu lub zarządzeniu pouczenia prawnego, przewidzianego w art. 160, służy interesowanemu w terminie 30 dni prawo zażądania od urzędu gminnego sprostowania względnie uzupełnienia orzeczenia lub zarządzenia. Czasokres do zaczepienia tego orzeczenia biegnie na nowo od dnia doręczenia sprostowanego orzeczenia.

ROZDZIAŁ X.

O NADZORZE PAŃSTWOWYM.

Art. 162.

Nadzór nad działalnością gminy wiejskiej sprawuje państwo w granicach niniejszej ustawy przez:

- a) starostę, jako przewodniczącego wydziału powiatowego,
- b) wydział powiatowy i
- c) wydział wojewódzki.

Rządowy nadzór służbowy.

Art. 163.

Starosta może celem skłonienia wójta do należytego wykonywania obowiązków, związanych ze spełnianiem zadań zleconych, udzielać wójtowi napomnienia i nakładać na niego kary porządkowe do wysokości 50 zł. Prawa te służą staroście także względem członków kolegjalnego zarządu gminy, winnych nienależytego wykonywania obowiązków.

Przeciw zarządzeniu starosty, którem udzielono napomnienia lub nałożono karę porządkową, służy wójtowi, względnie członkowi zarządu gminy prawo odwołania do wojewody, co nie wstrzymuje wykonania kary.

Art. 164.

W przypadku nieprawidłowego lub nienależytego biegu administracji spraw, związanych ze spełnianiem zadań gminie zleconych, powinien starosta zwrócić na to uwagę rady gminnej i wezwać ją do usunięcia braków. Jeżeli braki mimo to nie zostaną usunięte, wówczas starosta może zarządzić na czas potrzebny administrację tych spraw na koszt gminy przez organ, ustanowiony w tym celu.

W zakresie powierzonych sobie zadań ustanowiony organ wchodzi aż do odwołania we wszystkie prawa i obowiązki organu gminy, który dotąd spełniał te zadania.

Przeciw zarządzeniu starosty, którem ustanowiono umyślny organ dla administracji jakiejś sprawy, należącej do zadań gminie zleconych, służy radzie gminnej prawo odwołania do wojewody, co nie wstrzymuje wykonania zarządzenia.

Uprawnienia wydziału powiatowego.

Art. 165.

Wydział powiatowy ma czuwać nad tem:

- a) aby gminy wiejskie nie działały wbrew ustawom;
- b) by administracja, sprawowana przez gminy wiejskie miała bieg prawidłowy.

W wykonaniu powyższego zadania wydział powiatowy ma prawo za pośrednictwem swoich delegatów brać udział w posiedzeniach i obradach organów gminy wiejskiej, żądać od gmin potrzebnych wyjaśnień, wglądu w uchwały oraz akta.

Art. 166.

Wydział powiatowy obowiązany jest uchwały rady gminnej lub zarządu gminy oraz zarządzenia zarządu gminy uchylić, o ile one sprzeciwiają się ustawom. Takie samo prawo przysługuje wydziałowi powiatowemu odnośnie do uchwał rady gminnej w myśl

art. 125 niniejszej ustawy przedłożonych przez wójta wydziałowi powiatowemu.

Art. 167.

Jeżeli gmina wiejska zaniedbuje lub wzbrania się wypełnić obowiązki z mocy ustaw na gminie ciążyące, wydział powiatowy obowiązany jest wezwać gminę do wypełniania tych obowiązków.

Gdyby mimo wezwania gmina w dalszym ciągu zaniedbywała lub wzbraniała się obowiązków te wykonać, natenczas wydział powiatowy ustaliwszy te obowiązki, wyda za gminę i na jej koszt potrzebne zarządzenia.

Art. 168.

Coroczny budżet gminy obowiązany jest zarząd gminy przedkładać wydziałowi powiatowemu. Wydział powiatowy ma prawo części budżetu, naruszające ustawy, uchylić. Nadto wydział powiatowy ma prawo budżet zmienić wówczas, gdyby rada gminna nie wstawiła do budżetu należności, którą gmina uiścić jest obowiązana, bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub innego tytułu prawnego mającego wedle ustawy moc egzekucyjną. W tym wypadku wydział powiatowy ma prawo i obowiązek wstawić te należności w budżet gminy i wskazać sposób ich pokrycia. O ile wydział powiatowy w przeciągu 6 tygodni nie skorzysta z uprawnień, przysługujących mu z przepisu ust. 1 niniejszego artykułu, budżet jest prawomocny.

Art. 169.

Oprócz spraw, w których w myśl postanowień niniejszej lub innych ustaw specjalnych uchwały rady gminnej wymagają zatwierdzenia, podlegają jeszcze zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

- a) zaciągania pożyczek, o ile nie są to pożyczki krótkoterminowe na pokrycie zwyczajnych wydatków, mających pokrycie w dochodach budżetowych;
- b) zaciągania innych zobowiązań, które mają wiązać gminę dłużej niż lat trzy;
- c) pozbycia lub rzeczowego obciążenia nieruchomości lub praw, z nieruchomością tą pod względem prawnym narówni stojących;
- d) wydzierżawiania lub wynajmowania na dłuższy czas niż lat 6, lub w inny sposób niż przez publiczną licytację najwięcej oferującemu;
- e) obniżania czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości.

Uchwały w powyższych sprawach nabierają mocy prawnej z chwilą zatwierdzenia.

Art. 170.

Wydział powiatowy może pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej wójta, ławników i sołtysów, jeżeli mimo upomnień naruszają oni obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie lub poza urzędem podkopują powagę urzędu.

Art. 171.

Postępowanie dyscyplinarne wdrożone zostanie przez wydział powiatowy na zasadzie uchwały wydziału powiatowego, albo na wniosek rady gminnej.

Wydanie orzeczenia poprzedzić musi przeprowadzenie dochodzeń.

Orzeczenie wydziału powiatowego może zapaść albo na uwolnienie od winy i kary, albo na uznanie winnym i skazanie winowajcy na jedną z kar, w art. 132 niniejszej ustawy przewidzianych.

Art. 172.

Wydział powiatowy ma prawo wdrożyć w zastępstwie gminy przy zastosowaniu art. 171 postępowanie dyscyplinarne przeciw funkcjonariuszom i pracownikom gminnym w razie stwierdzenia, że zarząd gminy nie zamierza robić użytku z przysługujących mu z mocy niniejszej ustawy, względnie z mocy statutu miejscowego, uprawnień dyscyplinarnych, mimo uzasadnionego przypuszczenia, że w danym wypadku popełnione zostało przestępstwo służbowe.

Art. 173.

Wójt jest odpowiedzialny gminie za swe czynności urzędowe.

Również członkowie zarządu gminnego i sołtysi odpowiedzialni są gminie za czynności urzędowe, przez wójta im do wykonania przekazane.

Wynikające z tej odpowiedzialności roszczenie gminy o wynagrodzenie szkody ustali wydział powiatowy, a dochodzone ma być ono w drodze sądowej przez zarząd gminy, względnie przez pełnomocnika, ustanowionego w tym celu uchwałą rady gminnej.

Uprawnienia wydziału wojewódzkiego

Art. 174.

O ile działalność organów gminnych jest sprzeczna z ustawami, lub o ile mimo upomnień władzy nadzorczej zaniedbują one swe obowiązki, wydział wojewódzki może rozwiązać radę gminną przy równoczesnem pozostawieniu lub pozbawieniu urzędu wójta, ławników i sołtysów. Zarządzenie wydziału wojewódzkiego winno być wydane z podaniem powodów zarządzenia. Od zarządzenia tego nie przysługuje odwołanie w toku instancji.

W terminie 60 dni, licząc od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu, muszą być zarządzone nowe wybory.

W razie pozbawienia urzędu wójta, ławników i sołtysów wydział wojewódzki ustanowi komisarza dla tymczasowego załatwienia spraw aż do czasu objęcia urzędowania przez nowe organa gminne.

Prawo odwołań.

Art. 175.

Od zarządzeń władz nadzorczych przysługuje w przypadkach, przewidzianych w art. 166 — 169,

gminie, zaś w przypadkach, przewidzianych w art. 171 i 172, osobom zainteresowanym prawo odwołania do wydziału wojewódzkiego w terminie, oraz w sposób przewidziany w ustawie z dnia 1 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 91 poz. 712) w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych. Ten sam termin oraz sposób postępowania ma zastosowanie do odwołań, przewidzianych w art. 163 i 164 niniejszej ustawy.

ROZDZIAŁ XI

POSTANOWIENIA ODRĘBNE.

Podział gmin na sołectwa.

Art. 176.

W gminach na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, poznańskiego i pomorskiego rada gminna może w celu ułatwienia spełniania zadań gminnych, a zwłaszcza policji miejscowej, podzielić gminę na okręgi, zwane sołectwami, i wybrać dla poszczególnych takich okręgów delegatów, zwanych sołtysami, z pomiędzy członków gminy, tamże zamieszkałych, do rady gminnej obieralnych, którzyby zarząd gminy pod kierownictwem i odpowiedzialnością wójta w załatwieniu tych czynności wspierali.

Sołtysów ustanawia rada gminna na wniosek zarządu gminnego lub przynajmniej trzech radnych. Odnosna uchwała rady gminnej wymaga zatwierdzenia wydziału powiatowego.

Do sołtysów stosują się odpowiednio przepisy art. 120 niniejszej ustawy.

Przemiana gromad na sołectwa.

Art. 177.

Celem ułatwienia spełniania zadań gminnych również gminy na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego, wołyńskiego oraz wileńskiego, podzielone będą na okręgi, zwane sołectwami przy zastosowaniu przepisów §§ 1 — 11 niniejszego artykułu.

§ 1.

Części składowe gminy (osady, wsie, kolonie, zaścianki, folwarki i t. p.), które na zasadzie obowiązujących dotąd przepisów prawnych posiadały prawa gromady, od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy stanowić będą sołectwa w rozumieniu art 177 niniejszej ustawy.

§ 2.

Każda nieruchomość, położona na obszarze gminy, musi należeć do jednego z sołectw. W szczególności wszystkie, w skład gromad dotąd niewchodzące obszary dworskie, w trzy miesiące po wejściu w życie niniejszej ustawy włą-

czone zostaną do jednego lub więcej sąsiadujących sołectw. Włączenie dokonane zostanie na podstawie uchwały wydziału powiatowego.

§ 3.

Regulacja granic, łączenie i podział sołectwa dokonane być mogą albo na podstawie uchwały rady gminnej, zatwierdzonej uchwałą wydziału powiatowego, albo na podstawie uchwały wydziału powiatowego.

§ 4.

Ministre Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu opinii organów zainteresowanych ciał samorządowych powinien w drodze rozporządzenia nadać sołectwu lub kilku sąsiadującym sołectwom prawo gminy, jeżeli za tem przemawiają względy na interes publiczny lub wygodę ludności, a liczba ludności i jej siła podatkowa daje gwarancję, iż nowoutworzona gmina będzie zdolna do spełnienia zadań, ustawami przepisanych.

§ 5.

Dotychczasowe nazwy gromad utrzymane zostaną również dla sołectw. Zmiana nazwy sołectwa dokonana być może uchwałą rady gminnej, zatwierdzoną przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

§ 6.

Majątek, jaki w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy poszczególne gromady posiadały, zachowuje swe przeznaczenie i posiadać będzie odrębną osobowość prawną.

§ 7.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy prawo do pożytków z majątku gromadzkiego, trzymać się należy dotąd obowiązujących przepisów, względnie w braku tychże dotychczasowego, niezaprzeczonego zwyczaju, istniejącego w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy. Jeżeli przepisy lub zwyczaj taki nie istnieje, albo jest sporny, sąd pokoju na wniosek interesowanych stron ustali z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych postanowienia, regulujące to uczestnictwo w użytkowaniu.

§ 8.

Dochody z tego majątku gromadzkiego, który nie jest użytkowany w sposób, w § 7 przewidziany, wpływają do kasy gminnej, z tym skutkiem, że użyte być mają na korzyść tego sołectwa, w którego okrąg weszło terytorjum gromady, posiadającej poprzednio ten majątek.

§ 9.

Postanowienia art. 182, § 2, 3, 4, 5, 7, 8 niniejszej ustawy będą również stosowane przy użytkowaniu majątku gromadzkiego i zarządzaniu tym majątkiem.

§ 10.

Celem ułatwienia zarządowi gminy spełniania zadań gminnych, a zwłaszcza policji miejscowej, oraz zarządowi majątku gromadzkiego i wykonywaniu jego użytkowania ustanowiony będzie w każdym okręgu sołectkim sołtys i jego zastępca.

Sołtys (zastępca sołtysa) jest organem zarządu gminnego, przed tymże zarządem gminnym za urzędowanie swoje odpowiedzialnym.

§ 11.

Urząd sołtysa obsadza się w drodze wyboru. Wybory sołtysa i jego zastępcy dokonywują na lat 5 mieszkańcy sołectwa, posiadający czynne prawo wyborcze do rady gminnej, z pośród mieszkańców sołectwa, posiadających prawo obieralności do rady gminnej.

Wyborca ma prawo do oddania jednego głosu. Głosowanie jest tajne. Wyborca podaje na jednej kartce wpisane dwa nazwiska kandydatów, z których pierwszy będzie uważany za kandydata na sołtysa, drugi zaś na zastępcę sołtysa.

Sołtysiem wybrany zostaje ten kandydat, który uzyskał największą ilość głosów na sołtysa, zastępcą zaś sołtysa ten kandydat, który uzyskał największą ilość głosów na zastępcę sołtysa.

Wybory sołtysa i jego zastępcy zarządza wójt. Głosowanie przeprowadza komisja wyborcza powołana z pośród wyborców przez wójta i pod przewodnictwem wójta, lub też delegowanego przez niego ławnika.

Szczegółowe postanowienia, dotyczące kalendarza wyborczego, komisji wyborczej, reklamacyj wyborczych, głosowania, obliczenia głosów, protokołu wyborczego i ogłoszenia wyników wyborów, wyda rada gminna w drodze statutu miejscowego.

W ciągu dni 8 od dnia ogłoszenia wyniku wyborów każdy wyborca może wnieść do starosty jako przewodniczącego wydziału powiatowego protest przeciwko wyborom. Protest należy złożyć na ręce wójta. W razie zajścia przy wyborze okoliczności przewidzianych w art. 74 niniejszej ustawy starosta w przeciągu dni 8 unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób. Wybór ponowny należy przeprowadzić do dni 14.

§ 12.

Postanowienia art. 120 niniejszej ustawy stosują się odpowiednio także i do sołtysa (zastępcy).

Zebrania gminne i gromadzkie.

Art. 178.

Przewidziane w postanowieniach prawnych prawa i obowiązki zebrań gminnych i gromadzkich z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przechodzą na rady gminne.

Enklawy.

Art. 179.

Otoczone zewsząd obszarem innej gminy części gminy (enklawy) w ciągu jednego roku od wejścia w życie niniejszej ustawy będą włączone do okręgu otaczającej je gminy.

Obszary dworskie.

Art. 180.

Obszary dworskie na terenie województw poznańskiego i pomorskiego zostają włączone z mocy niniejszej ustawy do jednej lub kilku sąsiadujących gmin, albo też może być utworzona gmina wiejska z jednego lub kilku obszarów dworskich. Włączenie to albo utworzenie gminy nastąpi na podstawie uchwały wydziału powiatowego, powziętej najdalej w trzy miesiące po wejściu w życie niniejszej ustawy i zatwierdzonej przez wydział wojewódzki.

Zarządy gmin tudzież przełożeni obszarów dworskich, z gminami temi połączonych, winni zawrzeć umowę co do posiadania i korzystania ze swych majątków, zakładów oraz funduszy, jak również w sprawie wierzytelności i długów. Jeżeli między zainteresowanymi stronami porozumienie nie dojdzie do skutku w ciągu terminu określonego przez wspólną władzę nadzorczą, wówczas rozstrzyga w tych sprawach wspólna władza nadzorczą. Od uchwały w tym względzie zapadłej przysługuje stronom interesowanym prawo wniesienia odwołania w terminie niniejszą ustawą przepisany do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Komisariaty obwodowe i wójtostwa.

Art. 181.

W województwach poznańskim i pomorskim z chwilą objęcia władzy przez zarządy gminne, ustawą niniejszą przewidziane, funkcje dotychczasowych wójtów i komisarzy obwodowych, ustawą tą gminie przyznane, przechodzą na gminy. Funkcje te w zleconym zakresie działania wykonywać będą gminy przez wójtów według przepisów art. 149 — 155 niniejszej ustawy.

Dobro gminne i majątek klasowy gminny.

Art. 182.

Na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz na obsza-

rze województw poznańskiego i pomorskiego obowiązują następujące przepisy, dotyczące użytkowania i zarządu dobra gminnego, względnie majątku klasowo-gminnego:

§ 1.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy prawo uczestniczenia w pożytkach z dobra gminnego, trzymać się należy niezaprzeczonego zwyczaju, istniejącego w czasie wejścia w życie ustawy gminnej z 12 sierpnia 1886 r. (Dz. Ust. Kr. Nr 19), względnie ustawy krajowej z 3/VII 1891 r. (Nr 233).

Jeżeli i o ile nie istnieje taki zwyczaj, uchwali rada gminna z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych postanowienie, regulujące to uczestnictwo, przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie dobra gminnego.

§ 2.

Jeżeli dochodzenie komisyjne, przy udziale znawcy przeprowadzone przez zarząd gminy lub wydział powiatowy, wykaże, iż dotychczasowy sposób korzystania z dobra gminnego w myśl zwyczaju, lub też sposób tego korzystania, uchwalony przez radę gminną z powodu nieistnienia zwyczaju, może uszczuplić lub udaremnić gospodarcze przeznaczenie dobra gminnego, może rada gminna ustanowić odmienny sposób korzystania z tego dobra gminnego, a mianowicie może postanowić:

a) czas ochrony dla dobra gminnego, t. j. postanowić, że można użytkować dobro gminne lub jego część tylko w czasie, do tego oznaczonym;

b) sposób stopniowego zagospodarowania dobra gminnego, t. j. postanowić, że dobro gminne ma być podzielone na kilka części i każda część po kolei przez parę lat bądź to poddawana uprawie rolnej, a potem zasiewana trawami, bądź to w inny sposób zagospodarowana;

c) postanowienia, zabezpieczające dobro gminne przed wyniszczeniem wskutek pasania na niem pewnych rodzajów inwentarza żywego np. gęsi, przed wybieraniem piasku, gliny, kamienia, wycinaniem drzew i t. p., zatem albo zakazujące zupełnie podobnego sposobu używania, albo wyznaczające do tego celu pewną tylko część dobra gminnego.

§ 3.

Rada gminna może mimo odmiennego zwyczaju zaprowadzić opłaty na użytkowanie dobra gminnego, lub też podwyższyć istniejące tego rodzaju opłaty.

§ 4.

Rada gminna może część dobra gminnego, do zaspokojenia zwyczajowych potrzeb gospodarczych uprawnionych niepotrzebną, wydzierżawić.

§ 5.

Rada gminna może też powziąć uchwały dotyczące pozbycia, przeistoczenia, zamiany lub zastawienia dobra gminnego.

§ 6.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego, pozostająca po opędzeniu podatków i innych wydatków administracyjnych, a zwłaszcza wydatków na potrzebną konserwację, wpływa po zaspokojeniu osób uprawnionych do kasy gminnej.

§ 7.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszty dozoru i uprawy, z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody, z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające, nie wystarczają, mają być ponoszone przez korzystających z dobra gminnego, a to w miarę korzystania.

§ 8.

Obszary dworskie wcielone do związku gminy na zasadzie ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr 67 poz. 404), względnie wcielone na zasadzie niniejszej ustawy, nie mają prawa użytkowania dobra gminnego, a wobec tego nie będą one pociągane do pokrywania wydatków, połączonych z utrzymaniem, ulepszeniem lub rozszerzeniem dobra gminnego.

§ 9.

Dobrem gminnym zarządza wójt i nadzoruje jego użytkowanie.

ROZDZIAŁ XII.

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE.

Art. 183.

Do czasu ustalenia liczby ławników w drodze statutu miejscowego oraz dokonania ich wyboru każda rada gminna wybiera tymczasowo dwóch ławników.

Art. 184.

Zawodowi (płatni) sołtysi i ławnicy w dotychczasowych gminach na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego zatrzymają swój urząd do końca okresu, na który zostali wybrani. Po upływie tego okresu nabywają prawo do zastrzeżonego im ewentualnie uposażenia emerytalnego.

Art. 185.

Aż do nowego uregulowania stosunków prawnych funkcjonariuszów i pracowników gmin w drodze statutów miejscowych pozostają w mocy dotychczasowe przepisy prawne, gdzie zaś brak takich przepisów, stosunek służbowy między gminą a jej funkcjonariuszami i pracownikami należy regulować drogą umowy.

Art. 186.

Aż do chwili zorganizowania samorządu powiatowego i wojewódzkiego władzą nadzorczą I instancji będą dotychczasowe wydziały powiatowe lub organy, którym na zasadzie obowiązujących ustaw pełnienie funkcji wydziałów powiatowych zostało powierzono, zaś władzą nadzorczą wojewoda.

Art. 187.

Do czasu utworzenia sądownictwa administracyjnego niższego stopnia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zastrzega się istniejącemu na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego sądownictwu administracyjnemu (orzecznictwu w postępowaniu sporno-administracyjnym) rozstrzyganie skarg na zarządzenia organów gminnych w sprawie członkostwa gminnego (art. 17 — 21 i art. 127 p. b.), w sprawie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy) art. 24 i art. 127 p. b.), w sprawie obowiązku, nałożonego na podstawie przepisów statutu gminnego (art. 131 — 135) przez organy gminne, wreszcie skarg gminy wiejskiej na zarządzenia władz nadzorczych, uchylające uchwały rady gminnej lub zarządzenia zarządu gminy (art. 166), tudzież w sprawie ustalenia przez władze nadzorcze obowiązku gminy wiejskiej, o którym mowa w art. 167.

ROZDZIAŁ XIII.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Art. 188.

Postanowienia niniejszej ustawy, dotyczące wyboru rad gminnych oraz wójtów i ławników, zawarte

w rozdziale III i IV, tudzież wyboru sołtysów, zawarte w art. 177 § 11, wprowadzane będą w życie w następujących terminach:

a) dla gmin wiejskich, w których wybory rad gminnych prawomocnie przeprowadzone zostały w czasie od 1 sierpnia 1926 r. do 31 grudnia 1927 r., ustanawia się przejściową kadencję urzędowania rad gminnych. Na 50 dni przed upływem tej przejściowej kadencji, zarządzone zostaną w tych gminach nowe wybory na podstawie niniejszej ustawy;

b) w innych gminach, do których zalicza się też gminy, w których zarządzone na podstawie dotychczas obowiązujących ustaw wybory gminne prawomocnie nie zostały zakończone, nowe wybory zarządzone zostaną do dnia 14 stycznia 1928 r.

Reszta postanowień rozdziału III i IV, tudzież art. 177 § 11, wejdą w życie z chwilą objęcia urzędowania przez poszczególne rady gminne, tudzież wójtów i ławników, wybranych na podstawie niniejszej ustawy.

Postanowienia, zawarte w rozdziałach I, II, V — XIII, wejdą w życie z dniem 1 stycznia 1928 r.

Art. 189.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 190.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia. Z tą chwilą tracą moc obowiązującą przepisy prawne, wydane w przedmiocie, unormowanym tą ustawą, a w szczególności: ordynacja wiejska dla 7 prowincji wschodnich z 3 lipca 1891 r. (Zb. Pr. Pr. 233) ustawa z 5 marca 1862 r. (Dz. Pr. P. Nr 18) ustawa z 3 grudnia 1863 r. Dz. P. P. Nr 103 i z 12 sierpnia 1866 r. (Dz. Ust. Kr. Nr 19), ukaz o urządzeniu gmin wiejskich z dnia 2 marca 1864 r. (Dz. Pr. Kr. Pol. t. 62 str. 27), rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich o ordynacji wyborczej do zebrań i rad gminnych z 25 czerwca 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr 7, poz. 45), rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich o samorządzie gminnym (Dz. Urz. Z. C. Z. W. z 16 października 1919 r. Nr 21, poz. 215) węgierska ustawa XXII 1866 r. wraz ze wszystkimi nowelami późniejszymi do tych ustaw wydanymi.

